

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Δεκάτος

Συνδρομητικαί: Ἐν Ἀθήναις φρ. 10, ἐν ταξιδιωτικαῖς φρ. 12, ἐν τῇ Ἀλλοδαπῇ φρ. 20. - Αἰσθητικαὶ ἀρ-
γυαὶ ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἕκαστου ἔτους καὶ εἶνε ἀθήσια. - Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

13 Ἰουλίου 1880

Σφραγὶς τῆς
ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ
ἐπὶ ἐπαναστάσεως

Ἡ ἀνωτέρω σφραγὶς ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἐπομένου ἐγγρά-
φου, περιεχομένου ἐν τῇ «Ἱστορίᾳ τῶν Ἀθηνῶν» τοῦ
μακαρίτου Διονυσίου Σουρμελή. Σ. τ. Δ.

« Ἀ γ α θ ῆ Τ ό χ η ».

Κοινῇ γνώμῃ τῆς πόλεως Ἀθηνῶν καὶ τῶν πέ-
ριξ χωρίων αὐτῆς διωρίσθησαν εἰς τὰ ὑπουργή-
ματα πολιτικά καὶ δικανικά οἱ ἐξῆς ἄνδρες: δώ-
δεκα. Ὁ Ἀγ. Ἀθηνῶν κ. Διονύσιος, ἑφορος τῆς
θηρησιᾶς, ὁ ἠγούμενος Βρανᾶ κ. Γαβριήλ (Ἀνα-
στασίου) ἑφορος τῆς οἰκονομίας, τῶν πολιτικῶν
Σ. Πατούσας, τοῦ ταμείου Χ. Σ. Γκιγκάκης, τῶν
πολεμικῶν Ἰω. Βλάχος, τῆς ἀστυνομίας Διονύ-
σιος Πετράκης, τοῦ δικαίου Χ. Παναγῆς Ζαχα-
ρίτζας, καὶ δημοσίους γραμματεῖς Ἰωάννης Σκου-
ζές. Ἐφοροὶ δὲ τοῦ δικανικοῦ οἱ κ. Θωμᾶς Λογ.
Χωματιανός, Νεόφυτος Πεντέλης (ἠγούμενος),
Χ. Γεωργαντᾶς Σκουζές καὶ Ἀγγελος Γέροντας,
οἱ ὅποιοι οὗτοι δυνάμει τῆς παρουσίας ἐνυπογρά-
φου ἀποδείξεως ἔχουσι νὰ ἐκτελῶσιν ἕκαστος εἰς
τὸ μέρος του τὸ ὑπουργήμα, ὡς ἀπαιτεῖ ἡ διά-
ταξις τῶν νόμων, εἰς ἕν ὀλόκληρον δωδεκάμηνον.
Ὅθεν καὶ δίδεται τὸ παρὸν παρ' ἡμῶν τῶν πλη-
ρεξουσίων ὑπογραμμένον καὶ σφραγισμένον τῇ
σφραγίδι τῆς Κοινότητος εἰς ἐνδειξίν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 27 Ἰανουαρίου 1822.

Ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ Σουρμελή ἐσταχυολο-
γήθησαν καὶ τὰ ἐπόμενα: Περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰα-
νουαρίου τοῦ 1822 ἦλθον εἰς Ἀθήνας διὰ τινὰς
ἡμέρας τὰ μέλη τοῦ Ἀρείου Πάγου, συγκαίμενα
ἐκ τοῦ πρώην Ταλ. Νεοφύτου Μεταξᾶ, Ἀγθίμου
Γαζῆ, Κωνσταντίνου Σκελλίωνος, Δρόσου Μαν-
σόλα, Γεωργίου Αἰνιάνος, Κωνσταντίνου Τασίκα
καὶ Ἀδάμ Δούνα (γρκαμματέως). — Ὁ Ἀρείος

Πάγος ἦτον ἀρχὴ τις τῆς Ἑλλάδος (δευτέρα μετὰ
τὴν λεγομένην Ἰπεριτάτην Διοίκησιν) συσταθεὶς
ὑπὸ τῆς συγκροτηθείσης ἐν Σκλώνοις, κατὰ μῆνα
Νοέμβριον τοῦ 1821, τοπικῆς Συνελεύσεως. —
Μία τῶν διατάξεων τοῦ Ἀρείου Πάγου ἦτο καὶ
ἡ ἐπομένη περὶ Ἐφοριῶν.

«Κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἐπι-
κυρωθεῖσαν ὑπὸ τῆς ὑπερτάτης Ἐθνικῆς Βουλῆς,
ὁ ὀργανισμὸς τῶν ἐφοριῶν γίνεται κατὰ τὸν ἀ-
κόλουθον τρόπον»

Α'. Ἐκλέγονται διὰ ψήφων ἐκ τῶν ἐγκριτωτέ-
ρων πολιτῶν διὰ τὴν διοίκησιν ἐκάστης ἐπαρχίας
δῶδεκα ἄνδρες.

Β'. Δικαιοῦνται οὗτοι εἰς δύο τμήματα, πολι-
τικὸν καὶ δικανικόν. Καὶ τὸ μὲν πολιτικὸν κατα-
γίνεται εἰς τὴν διοίκησιν τῶν ὑποθέσεων τῆς ἐ-
παρχίας, τὸ δὲ δικανικὸν θεωρεῖ τὰς κρίσεις.

Γ'. Τὸ πολιτικὸν συγκροτεῖται ἀπὸ δατῶ μέλη,
καὶ ὀνομάζεται οὕτω: α'—Ἐφορος τῆς Πολιτικῆς,
β'—Ἐφορος τῆς Οἰκονομίας, γ'—Ἐφορος τοῦ Τα-
μείου, δ'—τῆς Ἀστυνομίας, ε'—τῆς Λατρείας, ς'-
τῶν Πολεμικῶν, ζ'—τῆς Δικαιοσύνης καὶ ἠ'—ἔχου-
σιν οὗτοι καὶ ἀρχιγραμματεῶν.

Οἱ Ἐφοροὶ «ἐξετέλουν ὅλας τὰς διαταγὰς τοῦ
Ἀρείου Πάγου, ἐβουλεύοντο περὶ πάσης ὑποθέσεως
ὅλοι κοινῶς καθ' ἡμέραν, καὶ εἰς τὰς ἀποφάσεις
ὑπεγράφοντο τὰ γράμματα ἀπὸ τῶν Ἐφορῶν, εἰς
ὃν ἀνήκεν ἐκάστη ὑπόθεσις».

Οἱ Ἐφοροὶ ἔδιδον τὸν ἐξῆς ἕρκον: «Εἰς τὸ ὄνο-
μα τοῦ παντοδυνάμου καὶ ἀληθεστάτου Θεοῦ, ἔμ-
προσθεν τῶν συμπατριωτῶν μας, ὑποσχόμεθα ἡ-
μεῖς οἱ ὑπογεγραμμένοι διορισθέντες Ἐφοροὶ, ὅτι
θέλωμεν ὑπηρετήσῃ τὴν Πατρίδα μας καθ' ὃν τρό-
πον μᾶς ἐπρόβαλε μὲ ζῆλον καὶ πατριωτισμὸν,
καὶ νὰ δώσωμεν λογαριασμὸν πρὸς φορὰς τὸν
χρόνον. Καὶ ἂν κανένας φωνῇ παραβάτης, νὰ ἔχη
τὸν Θεὸν ἀντίμαχον, καὶ τὴν πατρίδα πολέμιον».

Πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀνωτέρω διατάξεως τοῦ
Ἀρείου Πάγου συναλθόντες οἱ Ἀθηναῖοι εἰς συνέ-
λευσιν ἐξελέξαντο τοὺς Ἐφόρους τῶν Ἀθηνῶν
ἐκδόσαντες συνάμα τὸ ἐν ἀρχῇ παραταθὲν ἔγ-
γραφον.

Τὸ καλλιτεχνικώτατον τῶν ὄρολογίων κατα-
σκεύασεν ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτικαῖς ὁ Φῆλιξ
Μάιερ, ὅλην μοχθήσας δεκαετηρίδα καὶ κατανα-
λώσας περὶ τὰς 170,000 φράγκων.

ΑΝΕΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

[Μυθιστόρημα "Εκτορος Μαλού βραβευθέν παρά της γαλλικής Ἀκαδημίας. Μετάφρασις Α. Ρ. Ραγκαδά].

Συνέχεια· ἰδί σελ. 429.

Γ'

Ὁ Ἄσπης.

Εἰς τὴν υγείαν ἐπιβλαβὲς δὲν εἶναι τὸ ἐπάγγελημα τῶν μεταλλευτῶν· καὶ πλὴν τινῶν ἀσθενειῶν προξενουμένων ἐκ τῆς στερότητος ἀέρος καὶ φωτός, ἧτις μέχρι τέλους πτωχύνει τὸ αἷμα, ὁ μεταλλευτὴς εἶναι ἐπίσης υγιὴς ὡς καὶ πᾶς ἀτοικὸς τόπου μὴ νοσηροῦ, καὶ ἔχει μάλιστα καὶ τὸ πλεονέκτημα ὅτι προφυλάττεται κατὰ τῆς ἀκρασίας τῆς ἀτμοσφαιρας, κατὰ βροχῆς, ψύχους καὶ υπερβαλλούσης θερμότητος.

Δι' αὐτὸν ὁ μέγας κίνδυνος εἰσὶν αἱ καταχώσεις, αἱ ἐκρήξεις καὶ αἱ πλημμύραι, καὶ πλὴν τούτων, δυστυχήματα προερχόμενα ἐκ τῆς ἐργασίας, ἐκ τῆς ἀπρονοησίας ἢ τῆς ἀδεξιότητός του.

Τὴν προτεραίαν τῆς ἡμέρας ἦν εἶχον ὀρίσει διὰ τὴν ἀναχώρησίν μου, ὁ Ἀλέξης ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, ἔχων ἱκανῶς βεβλαμμένην τὴν χεῖρα, διότι ἐξ ἀπροσεξίας εἶχεν ἀφήσει νὰ πλακωθῆ ὑπὸ μεγάλου ὄγκου ἀνθρακός. Εἰς δάκτυλος ἦτον εἰς κακὴν κατάστασιν καὶ αἱ σάρκες ὅλης τῆς χειρὸς εἶχον καταθλασθῆ.

Ὁ ἰατρός τῆς εταιρίας ἦλθε καὶ τὸν ἐπεσκέφη· σπουδαῖον δὲν ἦτον τὸ πᾶγμα, θὰ ἰατρεύετο ἡ χεῖρ, καὶ ὁ δάκτυλος ὁμοίως, ἀλλ' ἐχρειάζετο ἀνάπαυσις.

Ὁ θεὸς Γασπάρ ἐκ χαρακτῆρος ἐλάμβανε τὰ τοῦ βίου ὡς ἤρχοντο, ἀνευ λύπης καὶ ἀνευ ὀργῆς· ἐν δὲ καὶ μόνον τὸν ἀπέσπα τῆς ἡμερίας ταύτης καὶ τῆς ἀγαθῆς διαθέσεως, ὅ,τι ἐκόλυε τὴν ἐργασίαν του.

Ὅταν ἤκουσεν ὅτι ὁ Ἀλέξης ἦτον καταδεδικασμένος εἰς ἀργίαν πολλῶν ἡμερῶν, ἤρχισε τὰς φωνάς. Τίς θὰ κυλιῆ τὴν χειράμαξάν του εἰς τὸ διάστημα τοῦτο τῆς ἀναπαύσεως; Δὲν εἶχε κἀνένα ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν Ἀλέξην. Ἄν ἦτον ὁ λόγος νὰ δώσῃ ἐντελῶς τὴν θέτιν του εἰς ἄλλον τινά, θὰ εὕρισκεν· ἀλλὰ δι' ὀλίγας μόνον ἡμέρας ἦτον κατὰ τὸ παρὶν ἀδύνατον. Ἐλεῖπον ἄνθρωποι, παιδιὰ τοῦλάχιστον.

Ἐπῆγεν ὁμοῦ νὰ ζητήσῃ ἓνα μεταγωγέα, ἀλλ' ἐπέστρεψε χωρὶς νὰ εὔρῃ.

Τότε ἤρχισε τὰς ἀδημονίας του. Ἦτον τῶ ὄντι εἰς ἀπελπισίαν, διότι ἠναγκάζετο καὶ ὁ ἴδιος νὰ μείνῃ ἀργός, καὶ ὁμοῦ τὸ βαλάντιόν του δὲν τῶ ἐπέτρεπε, ἐννοεῖται, τὴν ἀργίαν.

Βλέπων τοῦτο, καὶ ἐνωῶν τοὺς λόγους τῆς θλίψεώς του, κλισθανόμενος δι' ἀφ' ἑτέρου ὅτι χροὸς σχεδὸν εἶχον νὰ πληρώσω τὸ κατὰ δύναμιν τὴν φλοξενίαν ἧτις μᾶς εἶχε δοθῆ, τὸν ἠρώτησα ἂν τὸ ἔργον τοῦ ἄστου ἦτον δύσκολον.

— Ἴσως αὐτοῦ εὐκολώτερον. Δὲν ἔχει παρὰ

νὰ σπρώχῃ ἐν ἀμάξιον κινούμενον εἰς σιδηρὰς τροχιάς.

— Καὶ εἶναι βαρὺ αὐτὸ τὸ ἀμάξιον;

— Ὅχι πολὺ βαρὺ, ἀφ' οὗ ὁ Ἀλέξης τὸ ἐσπρώχεν.

— Ἀληθὲς εἶναι. Ἄν λοιπὸν ὁ Ἀλέξης τὸ ἐσπρώχεν, τότε ἠμποροῦ νὰ τὸ σπρώχῃ κ' ἐγώ.

— Σὺ, παιδίον;

Καὶ ἐξεκαοδίσθη γελῶν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον σοβαρὸς πάλιν γινόμενος,

— Ἐννοεῖται, εἶπεν, ὅτι ἠμπορεῖς, ἐάν θέλῃς.

— Θέλω, ἀφ' οὗ ἠμπορεῖ νὰ σᾶς εἶναι χρήσιμον.

— Εἶσαι καλὸν παιδίον, καὶ θὰ γίνῃ. Αὐριον θὰ καταβῆς εἰς τὴν ὑπόνομον μετ' ἐμοῦ. Ἀληθὲς εἶναι ὅτι μοὶ γίνεσαι χρήσιμος, ἀλλ' ἴσως ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ καὶ εἰς σὲ ὠφέλιμον. Ἄν σ' ἀρέσῃ τὸ ἐπάγγελημα, θὰ εἶναι καλῆτερον παρὰ νὰ περιφέρεσαι εἰς τοὺς δρόμους. Ἐκεῖ κάτω λύκους δὲν ἔχεις νὰ φοβῆσαι.

Ἀλλὰ τί θὰ ἐγίνετο ὁ Ματτίας ἐν ὄσῳ ἐγὼ θὰ ἤμην εἰς τὸ ἀνθρακωρυχεῖον; Δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ τὸν ἀφήσω εἰς βάρους τοῦ θεοῦ Γασπάρ.

Τὸν ἠρώτησα ἐπομένως ἂν δὲν ἤθελε νὰ ὑπάγῃ μόνος, συνοδίᾳ τοῦ Κάπη, νὰ δώσῃ παραστάσεις εἰς τὰ πέριξ, καὶ ἐδέχθη ἀμέσως.

— Πολὺ θὰ εὐχαριστήθῃ νὰ σοὶ κερδήσω μόνος χρήματα διὰ τὴν ἀγελάδα, εἶπε γελῶν.

Ὁ Ματτίας, ἀπὸ τριῶν μηνῶν, ἐξ ὅτου ἤμεθα ὁμοῦ, καὶ διῆγεν εἰς τὸν καθαρὸν ἀέρα, δὲν ὠμοιάζε πλέον τὸ καχεκτικὸν καὶ μελαγχολικὸν παιδίον, ὃ εἶχον ἰδεῖ ἐρειδόμενον εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Μεδάρδου, ἀποθηνήσκον τῆς πείνης, καὶ ἔτι δλιγώτερον ὠμοιάζε τὸ ἐξάμβλωμα, ὃ εἶχον ἰδεῖ κατὰ πρῶτον εἰς τὸ ἀνώγειον τοῦ Γαρροφίη, ἐπιμελούμενον τὴν βράσιν τοῦ λέβητος, καὶ λαμβάνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὴν ἀλγούσαν του κεφαλῆν εἰς τὰς δύο του χεῖρας.

Τώρα δὲν εἶχε κεφαλόπονον ὁ Ματτίας· δὲν ἦτον πλέον μελαγχολικός, οὔτε κἀν καχεκτικός ἦτον πλέον. Τὸ ἀνώγειον τῆς ὁδοῦ Λουρκίνης τὸν εἶχε καταστήσει κατηρῆ· ὁ δ' ἥλιος καὶ ὁ ἄηρ τῶ ἀπέδωκαν τὴν υγείαν, καὶ μετ' αὐτῆς καὶ τὴν εὐθυμίαν.

Ἐφ' ὅλης τῆς ὁδοιπορίας ἦτον ὄλος γέλως καὶ ζωηρότης, ἐξελάμβανε τὰ πάντα ὑπὸ τὴν καλὴν τὸν ἐποψίν, τὰ πάντα τὸν διεσκέδαζον, ἦτον εὐτυχὴς διὰ τὸ ελάχιστον, ἔστρεφε πρὸς τὸ καλὸν ὅ,τι ἦτον καλόν. Τί θὰ ἐγίνετο χωρὶς ἐκείνου; Ποσάκις δὲν θὰ κατεβαλλόμην ὑπὸ τοῦ καμάτου καὶ τῆς ἀθυμίας!

Ἡ διαφορὰ αὕτη μεταξὺ τῶν δύο ἡμῶν προήρχετο ἀναμφισβήτως ἐκ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς φύσεως ἡμῶν, ἀλλὰ προστέτι καὶ ἐκ τῆς καταγωγῆς καὶ τοῦ γένους μας.

Ἦτον Ἰταλός, καὶ εἶχε τὴν ἀκηδείαν, τὸ ἀξικαπῆτον, τὴν εὐκαμψίαν πρὸς τὰς δυσχερεῖς

χωρὶς νὰ ὀργίζηται καὶ νὰ ἐξανίσταται, ἰδιότη-τας δὲ ἔχον οἱ ἄνθρωποι τοῦ τόπου μου, ὄντες μᾶλλον δικτεῖται μὲνοι εἰς πάλιν καὶ εἰς ἀνίστασιν.

— Καὶ ποῖος ἀρξ εἶναι ὁ τόπος σου; θὰ εἰπῆτε· ἔχεις λοιπὸν τόπον καὶ σύ;

Περὶ τούτου κατωτέρω· πρὸς τὸ παρὸν ἠθέλησα μόνον νὰ εἰπῶ ὅτι ὁ Ματτίας καὶ ἐγὼ δὲν ὠμοιάζομεν, δι' ὃ καὶ τόσον ἐσυμφωνοῦμεν, ἀκόμη καὶ ὅταν τὸν ἐβίαζον νὰ ἐργάζηται διὰ νὰ μάθῃ τὰ σημεῖα τῆς μουσικῆς, καὶ νὰ μάθῃ νὰ ἀναγινώσκῃ. Τὸ μάθημα τῆς μουσικῆς πάντοτε εὐκόλως προύχρει, οὐχὶ ὁμοῦ καὶ τὸ τῆς ἀναγνώσεως· καὶ δυσχερῆσαι ἠμποροῦν ἀριστα νὰ διεγερθῶσι μεταξὺ ἡμῶν, διότι δὲν εἶχον οὔτε πᾶν ὑπομονὴν οὔτε τὴν συγκατάθεσιν τῶν κατημέων τὴν ἐξίν τοῦ διδασκαλικοῦ ἐπαγγέλματος. Αἱ δυσχερῆσαι ὁμοῦ αὐταὶ δὲν ἐπῆλθον ποτὲ, καὶ ὅταν ἀκόμη ἤμην ἄδικος, ἔπερ ἐνίοτε συνέθεκε, ὁ Ματτίας δὲν ὠργίζετο.

Ἐσυμφωνήσαμεν λοιπὸν, ὅταν ἐγὼ τὴν ἐπαύριον θὰ κατέβην εἰς τὴν ὑπόνομον, ὁ Ματτίας νὰ ὑπάγῃ νὰ δώσῃ παραστάσεις μουσικὰς καὶ δραματικὰς, ὥστε ν' αὐξήσῃ τὴν περιουσίαν μας· ὁ δὲ Κάπη, εἰς δὲν ἐξήγησα τὴν σύμβασιν ταύτην, ἐφάνη ὅτι τὴν ἐνόησε.

Τὴν ἐπαύριον τὸ πρωὶ μοὶ ἔδωκαν τὰ ἐνδύματα τῆς ἐργασίας τοῦ Ἀλέξην.

Ἀφ' οὗ δὲ καὶ πάλιν ἐσύστησα εἰς τὸν Ματτίαν καὶ εἰς τὸν Κάπην φρόνησιν εἰς τὴν ἐκδρομὴν των, παρηκολούθησα τὸν θεῖον Γασπάρ.

— Προσοχή, μοὶ εἶπε, δίδων μοὶ τὸν λύχνον μου· περιπάτει ἐπὶ τῶν βημάτων μου, καὶ ὅταν καταβαίνης τὰς κλίμακας, ποτὲ μὴ ἀφίνης μίαν βαθμίδα χωρὶς νὰ εἶσαι ἐντελῶς ἀσφαλῆς εἰς τὴν ἄλλην.

Ὅπως εἰσεχωρήσαμεν εἰς τὴν σύριγγα· ἐπήγαινε ἐμπρὸς, καὶ ἐγὼ ἀμέσως κατόπιν του.

— Ἄν γλυστρήσῃς εἰς τὰς καταβάθρας, μὴ ἀφίνεσαι, ἐξηκολούθησε κρατοῦ, διότι τὸ ἔδαφος εἶναι εἰς βάθος καὶ εἶναι σκληρόν.

Δὲν μ' ἐχρειάζοντο δὲ ὄλαι αὐτ' αἱ παραγγελίαι διὰ νὰ εἶμαι συγκεκινημένος· ἀνευ τινὸς ταρχῆς δὲν ἀφίνοι τις τὸ φῶς διὰ νὰ εἰσχωρήσ' εἰς τὸ σκότος, οὔτε τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς διὰ τὰ βᾶθη αὐτῆς. Ἀυτομάτως ἐστράφη πρὸς τὰ ὀπίσω, ἀλλ' ἤδη εἶχομεν προχωρήσει ἱκανῶς εἰς τὴν σύριγγα, καὶ ἡ ἡμέρα εἰς τὸ πέρας τοῦ μακροῦ καὶ μέλανος τούτου σωλήνος ἦτον λευκὴ μόνον σφαῖρα ὡς ἡ σελήνη ἐπὶ οὐρανοῦ σκοτεινοῦ καὶ ἀνυστεροῦ. Ἠσθάνθη δ' ἐντροπήν διὰ τὸ μηχανικὸν τοῦτο κίνημα, μὴ διακρίεσκον ὑπὲρ ἀστραπῆν, καὶ ἐπανέλαβον τὸν πρῶτον βηματισμὸν μου ὅπισθεν τοῦ ὁδηγοῦ μου.

— Ἡ καταβάθρα, μοὶ εἶπε μετ' ὀλίγον.

Ἦμεθα δὲ τότε ἐμπρὸς μελίνης ὄπης, καὶ εἰς τὸ βάθος κούτης· ὃ οἱ ὀρθοκλιμοὶ μου δὲν ἠμποροῦν

νὰ καταμετρήσουν, ἐβλεπον κινούμενα φῶτα, μεγᾶλα ὑπὸ τὴν εἴσοδον, μικρότερα δὲ, καὶ μόλις ὡς στιλπνὰ σημεῖα φαινόμενα καθ' ὅσον ἐμακρύνοντο. Ἦσαν δ' αὐτὰ οἱ λύχνοι τῶν ἐργατῶν ὀτινους, ὡς ἡμεῖς, εἶχον εἰσέλθει εἰς τὸ ἀνθρακωρυχεῖον. Αἱ συνομιλίαι των ὡς ὑπόκωφος ψέθυρος ἀντήχουν μέχρις ἡμῶν, φερόμεναι ἐπὶ χλιαροῦ ἀέρος ὅστις μᾶς ἐφύσα κατὰ πρόσωπον. Εἶχε δὲ ὁ ἄηρ οὔτος ὁσμὴν, ἣν ὠσπραινόμην τότε κατὰ πρῶτον, ὡς μίγματος αἰθέρος καὶ μύρου.

Μετὰ δὲ τὴν καταβάθραν αἱ κλίμακας, καὶ μετὰ τὰς κλίμακας ἄλλη καταβάθρα.

— Ἰδοῦ, εἶμεθα εἰς τὸ πρῶτον ἐπίπεδον.

Τότε ἤμεθα ἐντὸς σύριγγος θολωτῆς, ἐχούσης ὀρθίους καὶ κτιστοὺς τοὺς πλαγίους τοίχους. Ὁ θόλος ὑψοῦτο ὀλίγον ὑπὲρ ἀνάστημα ἀνδρός. Ὑπῆρχον ἕως καὶ μέρη ὅπου ἔπρεπε νὰ σκύπτῃ ὁ διερχόμενος, εἴτε διότι ἐχαμηλώσεν ὁ θόλος ἐνδοῦς, εἴτε διότι ὑψώθη τὸ ἔδαφος.

— Εἶναι ἡ πίστις τοῦ ἔδαφους, μοὶ εἶπε. Τὸ βουνὸν διεσάφη πανταχοῦ· ἐπομένως ὑπάρχουν κενὰ, τὰ χῶματα θέλουν νὰ καταβῶν, καὶ ὅταν ἰθῶσι πολὺ, καταστρέφουσι τὰς σύριγγας.

Εἰς τὸ ἔδαφος ὑπῆρχον οἶμοι σιδηροδρόμου, καὶ παρὰ τὴν μίαν πλευρὰν τῆς σύριγγας ἔρρεε ρυάκιον.

— Τὸ ρυάκιον τοῦτο ἐνοῦται μετ' ἄλλων, δεχομένων ὡς αὐτὸ τὰ ὕδατά των ἐκ τῶν διασταλάξεων. Αὐτὰ δὲ δίδουν χίλις ἢ χίλις δικασίαι μέτρα ὕδατος καθ' ἑκάστην, ἃ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξεντλή ἡ μηχανὴ καὶ νὰ τὰ ῥίπτῃ εἰς τὴν Διβόννην· ἂν δὲ ἔπαυεν ἡ μηχανὴ νὰ ἐργάζηται, ἡ ὑπόνομος θὰ κατεπλημμυρεῖτο. Ἐδῶ, ὅπου ἰττάμεθα, εἶμεθα ἀκριβῶς ὑπὸ τὴν Διβόννην.

Εἰς τὴν εἰδησιν ταύτην μοὶ ἐξέφυγεν ἀκούσιον κίνημα. Ἄλλ' ἐκεῖνος ἀνεκρίχασε.

— Εἰς πενήκοντα μέτρα βάθος· δὲν εἶναι φόβος μὴ σοὶ πέσῃ εἰς τὴν κεφαλῆν.

— Ἄλλ' ἂν κἀμὴ μίαν τρύπαν;

— Μάλιστα, τρύπαν! Αἱ σύριγγες διεργονται κατὰ παντοίας διευθύνσεις ὑπὸ τὸν ποταμόν. Ὑπάρχουσιν ὑπόνομοι ὅπου αἱ πλημμύραι εἰσὶν ἐπικίνδυνοι· ὅχι ὁμοῦς ἐδῶ. Ἀρκεταὶ εἶναι αἱ ἀπρίδες καὶ αἱ καταχώσεις καὶ αἱ ἐκρήξεις.

Ὅταν δ' ἐφθάσκαμεν εἰς τὴν θέτιν τῆς ἐργασίας ἡμῶν, μοὶ εἰδείξεν ὁ θεὸς Γασπάρ τί εἶχον νὰ πράξω, καὶ ὅταν τὸ ἀμάξιον ἡμῶν ἐφροτώθη ἀνθρακός, τὸ ἐσπρώξῃ μετ' ἐμοῦ διὰ νὰ μοὶ δεῖξῃ πᾶς νὰ τὸ φέρω ἕως εἰς τὸ φρέαρ, καὶ πῶς, εἰς τὰς θέσεις τῆς ἀποφυγῆς, ν' ἀποφεύγω τὰς συγκρούσεις μετ' ἄλλων μεταλλευτῶν, ἐργαζομένων κατ' ἐναντίαν διεύθυνσιν.

Εἶχε δίκαιον ὅταν ἔλεγε ὅτι δὲν ἦτο δύσκολον τὸ ἐπάγγελημα, καὶ μετὰ τινὰς ὥρας, ἂν πολὺ ἐπιτήδειος δὲν εἶναι, ἐπῆρκαον ὁμοῦ εἰς αὐτό. Μοὶ ἔλεπεν ἡ ἐπιθεξιότης καὶ ἡ ἐξίς, ἀναπόφευκτος διὰ τὴν ἐπιτυχίαν εἰς πᾶσαν τέχνην, καὶ ἠναγκάζομαι ν' ἀντικαθίστῃ κίττας ὅπου δάπου

τε διὰ περισσοτέρων κόπων, ὅπερ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα ὀλιγωτέρων χρησίμων ἐργασιῶν καὶ περισσότερο κάματος.

Εὐτυχῶς εἰς τὸν κάματον ἤμην συνειθισμένος διὰ τοῦ βίου ὃν ἔζων πρὸ πολλῶν ἐτῶν, καὶ πρὸ πάντων διὰ τῆς ἐσχάτης τριμήνου ὁδοπορίας μου. Δὲν παρεπρόβλεπον ἐπιπρόσθετος, καὶ ὁ θεὸς Γασπάρ ἐκέρυξεν ὅτι ἤμην καλὸν παιδίον, καὶ θὰ ἐγινόμην μὲ τὸν καιρὸν ἄξιος μεταλλευτῆς.

Ἄλλ' ἂν μεγάλην εἶχον ἐπιθυμίαν νὰ καταβῶ εἰς τὸ ἀνθρακωρυχεῖον, καμμίαν δὲν εἶχον νὰ μείνω ἐκεῖ. Εἶχον περιέργειαν, ὅχι ὅμως καὶ κλίσιν διὰ τὴν ἐν αὐτῷ ἐργασίαν.

Ὁ θέλων νὰ ζήτη τὸν ὑπόγειον ἐκείνον βίον πρέπει νὰ ἔχη ἰδιότητα, αἰτίνας μοὶ ἔλειπον, ν' ἀγαπᾷ τὴν σιωπὴν, τὴν κατ' ἰδίαν σκέψιν· πρέπει νὰ μὲν ὥρας, ἡμέρας πολλὰς τὸ πνεῦμά του εἰς ἐαυτὸν ἀναδιπλῶν, χωρὶς λέξιν ν' ἀνταλλάσσει, χωρὶς τῆς ἐλαχίστης δισκεδάσεως. Ἄλλ' ὡς πρὸς τοῦτο ἤμην πολὺ κακῶς προπαρασκευασμένος μετὰ τὸν φρεσικὸν βίον μου, καθ' ὃν οὐδὲν ἐπραττον ἢ νὰ τραγωδῶ καὶ νὰ περιπατῶ. Θλιβεράς καὶ μελαγχολικὰς εὕρισκον τὰς ὥρας καθ' ἃς ἐσπρωχθόν τὸ ἀμάξιόν μου εἰς τὰς σκοτεινὰς διόδους, φωτιζόμενος ὑπὸ μόνου τοῦ λύχνου μου, μόνον ἤχον ἀκούων τὸν μεμακρυσμένον κρότον τῶν τροχῶν εἰς τὰς σιδηρὰς τροχιὰς τῶν, καὶ τῶν σταγόνων αἰτίνας ἐπιπτον εἰς τοὺς ῥύακας, καὶ ἐνόητε τινὰς ἐκρήξεις ὑπονόμων, αἰτίνας ἀντηχοῦσαι ἐν μέτῳ τῆς νεκρικής ἐκείνης σιωπῆς, τὴν καθίστων ἐτι βαρυτέραν καὶ πενθιωτέραν.

Ἐπειδὴ λίαν ἐπίπονος εἶναι ἡ κατάβασις εἰς τὸ ἀνθρακωρυχεῖον καὶ ἡ ἀνάβασις, ὁ ἀπαξ καταβάς μένει ἐκεῖ δι' ὅλων τῶν δώδεκα ὥρων τῆς ἡμέρας, καὶ δὲν ἐπιτρέφει νὰ φάγη εἰς τὴν οἰκίαν του. Τρώγουν δὲ ὅλοι εἰς κοινὸν ἐστιατόριον, εἰς ζύλινα ἰκρίωματα.

Παρὰ τὸ ἰκρίωμα τοῦ θεοῦ Γασπάρ εἶχον γείτονα ἓνα ὄστιν. Δὲν ἦτον δὲ αὐτὸς παιδίον, ὡς ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι ὁμότεχνοί μου, ἀλλὰ γερόντιον πολὺν. Ὅταν δὲ λέγω πολὺν, ἐννοῶ ὅτι κόμη καὶ γένειόν του ἦσαν λευκὰ τὴν κυριακὴν, ἡμέραν τῆς λούσεως· ἔπειτα δὲ τὴν δευτέραν ἐγίνοντο τεροφόροισα, καὶ μέχρι τοῦ σάββατου ἐγίνοντο κατὰ μέλανα. Ἦτον περίπου ἐξηκοντούτης. Ἐπὶ νεότητός του ἦτον ξυλουργός, ἔργον ἔχων νὰ θέτῃ καὶ διατηρῇ τὰ ζύλα τὰ στερεοῦντα τὰς σύριγγας. Ἄλλ' ἐπὶ συγχώσεώς τινος εἶχεν ἀπολέσει τρεῖς δακτύλους, καὶ οὕτως ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῇ τοῦ ἐπαγγέλματός του. Ἡ ἐταιρεία, ὅπου ἦν ὑπηρετῆς, τῷ εἶχε δώσει μικρὰν σύνταξιν, διότι ὑπέστη τὴν συμφορὰν ἐκείνην σὺν τρεῖς συντρόφους του. Ἐπὶ τινὰ ἔτη εἶχε ζήσει ἐκ τῆς συντάξεως ταύτης. Ἐπειτα ὅμως ἡ ἐταιρεία ἐχρῶσε κώπησε, καὶ οὕτω καὶ αὐτὸς ἐμεινεν ἄνευ πόρων, ἄνευ ἐπαγγέλματος, καὶ ἐμισθώθη εἰς τὴν Τρυφ-

ραν, καὶ ἐγένεν ὄστις. Τὸν ἐπωνόμαζον δάσκαλον, διότι ἤξευρε πολλὰ, ὅσα δὲν ἦσαν γνωστὰ οὔτε εἰς τοὺς σκαπανεῖς, οὔτε καὶ εἰς τοὺς ἀρχιμεταλλευτὰς, καὶ διότι προθύμως ὠμίλει, ἐγκαυχώμενος εἰς τὴν ἐπιστήμην του.

Εἰς τὰς ὥρας τοῦ γεύματος ἐγνωρίσθημεν, καὶ ταχέως ἔγινε φίλος μου. Ἐγὼ ἤμην ἀπλαστος ἐρωτήσεως, καὶ ἐκεῖνος ὀμιλητικώτατος· διὰ τοῦτο κατηντήσαμεν ἀχώριστοι. Εἰς τὴν ὑπόνοιον, ὅπου συνήθως ὀλίγη γίνεται συνδιάλεξις, μᾶς ὠνόμασαν φυλάρους.

Ἐκ τῶν διηγήσεων τοῦ Ἀλέξη δὲν εἶχον μάθει ὅσα ἤθελον, καὶ αἱ ἀπαντήσεις τοῦ θεοῦ Γασπάρ οὔτε αὐτὰ πολὺ δὲν μὲ ἱκανοποιοῦν, διότι ὅτε τὸν ἠρώτων·

— Τί εἶναι οἱ γαιάνθρακες;

Μοὶ ἀπεκρίνετο πάντοτε·

— Ἄνθρακες εὐρισκόμενοι εἰς τὴν γῆν.

Αἱ ἀποκρίσεις αὗται τοῦ θεοῦ Γασπάρ περὶ γαιανθράκων, καὶ ἄλλαι ὅμοιαι, δὲν μοὶ ἐπῆρουν, διότι ὁ Βιτάλης μ' εἶχε διδάξει νὰ μὴ εὐχαριστῶμαι τόσο εὐκόλως. Ὅταν ἀπηύθυνα τὴν ἰδίαν ἐρώτησιν εἰς τὸν δάσκαλον, μοὶ ἀπεκρίθη πολὺ διάφορος.

— Οἱ γαιάνθρακες, μοὶ εἶπε τίποτε ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ ἄνθρακες ζύλων· ἀντὶ ὅμως νὰ καίνομεν εἰς τὰ καμίνια τῶν οἰκιῶν ἡμῶν δένδρα μεταβληθέντα εἰς ἄνθρακα ὑπὸ ἀνθρώπων, ὡς εἶσαι σὺ καὶ ἐγὼ, ῥίπτομεν εἰς αὐτὰ δένδρα παναρχαίων δασῶν, ἀπανθρακωθέντα ὑπὸ τῶν δυνάμεων τῆς φύσεως, δηλαδὴ ὑπὸ πυρκαϊῶν, ἠφαιστείων, σεισμῶν.

Ἐπειδὴ δὲ τὸν ἐκύτταζον μετ' ἐκπλήξεως,

— Δὲν ἔχομεν, προσέθηκε, καιρὸν νὰ ὀμιλήσωμεν περὶ τούτων σήμερον· πρέπει νὰ κυλιώμεν τ' ἀμάξιόν μας. Αὐριον ὅμως εἶναι κυριακή· ἔλθε νὰ μὲ ἰδῆς, καὶ θὰ σοὶ τὰ ἐξηγήσω εἰς τὴν οἰκίαν μου. Ἐκεῖ ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν συνάγω τεμάχια γαιανθράκων καὶ λιθανθράκων, καὶ δι' αὐτῶν θὰ ἐννοήσουν οἱ ὀφθαλμοί σου ὅτι ἀκούεις διὰ τῶν αὐτίων σου. Γελῶν καὶ μὲ ὀνομάζουσαν δάσκαλον· ἀλλὰ θὰ ἰδῆς ὅτι καὶ ὁ δάσκαλος κατὰ χρῆσιν ἐμῆν. Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι ὅλη εἰς τὰς χεῖράς του, εἶναι καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν του. Καθὼς σὺ, ὅταν ἤμην εἰς τὴν ἡλικίαν σου, ἤμην περιεργός. Ἐζῶν ἐντὸς τῆς ὑπονόμου, καὶ ἠθέλησα νὰ γνωρίσω ὅτι ἔβλεπον καθ' ἑκάστην. Ἐμάνθανον παρὰ τῶν μηχανικῶν, ὅταν ἤθελον νὰ μ' ἀποκρίωνται, καὶ ἐμάνθανον ἀναγινώσκων. Μετὰ τὴν συμφορὰν μου εἶχον καιρὸν, καὶ τὸν μετεχειριζόμενον εἰς τὸ νὰ διδάσκωμαι. Ὅστις ἔχει ὀμμάτια, καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ὀμμάτια θέτει τὰ ὀμματοῦλάκια τῶν βιβλίων, πολλὰ πράγματα βλέπει ὡς τέλους. Τώρα πολὺν καιρὸν δὲν ἔχω ν' ἀναγινώσκω, οὔτε πολλὰ χρέματα διὰ ν' ἀγοράζω βιβλία· ἔχω ὅμως ὀφθαλμούς, καὶ τοὺς ἔχω ἀνοικτούς. Ἐλθε αὐριον. Εὐχαρίστως θὰ σοὶ διδάξω

πῶς νὰ κυττάξῃς τριγύρω σου. Ποτὲ δὲν ἤξεύρομεν τί ἢμπορεῖ νὰ φυτρώσῃ ἀπὸ ἓνα λόγον ὅστις πίπτει εἰς τὸ αὐτίον. Εἶχον ὀδηγήσει ποτὲ εἰς τὰς ὑπονόμους τῆς Βεσσήγης ἓνα περίφημον σοφὸν καλούμενον Βρονιάρτον, καὶ τὸν ἤκουσα ὀμιλοῦντα ἐπὶ τῶν ἐρευνῶν του. Οὕτω μοὶ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα νὰ μάθω, καὶ σήμερον ἤξεύρω περισσότερο τῶν συντρόφων μας. Λοιπὸν αὐριον.

Τὴν ἐπαύριον εἶπον εἰς τὸν θεῖον Γασπάρ ὅτι ὑπάγω νὰ ἰδῶ τὸν δάσκαλον.

— Ἄ, ἄ! εἶπε γελῶν ἤρε πρὸς ποῖον νὰ ὀμιλή. Ὑπαγε, φίλτατε, ἀφ' οὗ ἔχεις ὄρεξιν. Ἀφ' ὅσα θ' ἀκούσης ἢμπορεῖς νὰ πιστεύσῃς ὅτι θέλεις. Ἄν ὅμως μάθῃς τίποτε ἀπ' αὐτὸν, μὴ γίνεσαι υπερήφανος διὰ τοῦτο. Ἄν δὲν ἦτον υπερήφανος, ὁ δάσκαλος θὰ ἦτον καλὸς ἄνθρωπος.

Ὁ δάσκαλος δὲν κατῶκει, ὡς οἱ πλεῖστοι τῶν μεταλλευτῶν, ἐντὸς τῆς πόλεως, ἀλλ' εἰς μακρὰν ἀπόστασιν, εἰς μέρος πτωχὸν καὶ ἄχαρι, καλούμενον Ἐσπετάγια, καὶ ἔχον περὶ πολλὰ φυσικὰ ὀρύγματα εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ ὄρους. Κατῶκει δ' ἐκεῖ εἰς τὴν οἰκίαν γραίας τινός, χήρας ἐργάτου φονευθέντος εἰς κατὰπτωσιν τοῦ ἐδάφους, ἧτις τῷ ὑπενοικίαζεν εἶδος ὑπογείου, ὅπου εἶχε στήσει τὴν κλίνην του εἰς τὸ ξηρότερον μέρος, οὐχὶ ὅμως καὶ λίαν ξηρὸν, διότι εἰς τοὺς ζυλίνοὺς πόδας τῆς κλίνης ἐφύοντο μύκητες. Ἀλλὰ διὰ μεταλλευτὴν, συνειθίσαντα νὰ ἔχη δι' ὅλου τοῦ βίου του τοὺς πόδας εἰς τὴν ὑγρασίαν, καὶ νὰ δέχεται διὰ πάσης τῆς ἡμέρας εἰς τὸ σῶμά του τὸ ἄνωθεν σταλάζον ὕδωρ, τὸ τοιοῦτον ἦτον ἀσήμαντον. Τὸ σπουδαῖον δι' αὐτὸν, δι' ἃ ἐνοικίασε τὴν κατοικίαν ταύτην, ἦτον νὰ εὕρισκεται πλησίον τῶν σπηλαίων τοῦ ὄρους, ὅπου ἐπεδίετο εἰς ἐρεύνας, καὶ πρὸ πάντων νὰ ἢμπορῇ νὰ διαθέτῃ κατὰ θέλησιν τὴν συλλογὴν του τῶν τεμαχίων γαιανθράκων, λίθων φερόντων ἔχνη ἀπολιθώσεων, καὶ ἄλλων ὀρυκτῶν.

Ἦλθε πρὸς ἐμὲ ὅτε μὲ εἶδε προσερχόμενον, καὶ μετὰ φωνῆς χαρμοσύνου,

— Παρήγγειλα, εἶπε, διὰ σὲ καστανοφαγίαν, διότι ἂν οἱ νέοι ἔχουν αὐτία καὶ ὄμματα, ἔχουν καὶ στόμαχον, καὶ ὅστις θέλει νὰ εἶναι φίλος των, πρέπει νὰ προσπαθῇ νὰ εὐχαριστῇ ὅλα ταῦτα ὁμοῦ.

Συνίσταται δ' ἡ καστανοφαγία ἐκ καστάνων ψητῶν, βρεγομένων δι' οἴνου λευκοῦ, καὶ εἶναι λίαν ἐν χρήσει εἰς τὰς Κεβέννας.

— Μετὰ τὴν καστανοφαγίαν, ἐξηκολούθησεν ὁ δάσκαλος, θὰ ὀμιλήσωμεν, καὶ ἐν ᾧ ὀμιλοῦμεν θὰ σοὶ δεῖξω τὴν συλλογὴν μου.

Τὰς λέξεις ταύτας τὴν συλλογὴν μου τὰς εἶπε κατὰ τὸν ὄρον δικαιολογούντα ὅτι τῷ προσῆπτον οἱ σύντροφοί του, καὶ ποτὲ διευθυντῆς μου· οἱ δὲν ἐπρόφερον αὐτὰς βεβαίως μετὰ μεῖζονος ὑπερηφανείας. Ἐκρίνετο δὲ πολὺ πλουσίως ἡ συλλογὴ αὕτη. καθ' ὅσον ἐγὼ καὶ ἐδυνάμην νὰ

κρίνω, καὶ κατεῖχε πᾶσαν τὴν κατοικίαν. Τὰ μὲν μικρὰ τεμάχια ἦσαν ἐπὶ τραπέζων καὶ κανιδῶν ἐκτεθειμένα, τὰ δὲ μεγάλα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἐπὶ εἴκοσιν ὅλα ἔτη συνῆγεν ὅ,τι εὕρισκε περιεργον εἰς τὰς ἐργασίας του. Εἶναι δὲ τὰ μεταλλεῖα τῶν κοιλάδων τῆς Κέρας καὶ τῆς Διβόννης πλούσια εἰς ὀρυκτὰ περιέχοντα ἀπολιθώσεις, καὶ εἶχε συνάξει πολλὰ δι' ἃ εὐδαίμονες θὰ ἦσαν πολλοὶ γεωλόγοι καὶ φυσιοδίφαι.

Ἦτον δὲ οὐχ ἦτον ἀνυπόμονος ἐκεῖνος νὰ ὀμιλήσῃ, ἀφ' ὅ,τι ἤμην ἐγὼ νὰ τὸν ἀκούσω· δι' ὃ τὰ κάστανα ταχέως κατεβροχθίσθησαν.

— Ἀφ' οὗ, μοὶ εἶπεν, ἠθέλησας νὰ μάθῃς τί ἐστὶ γαιάνθραξ, ἀκουσον, θὰ σοὶ τὸ ἐξηγήσω περίπου καὶ βραχέως, διὰ νὰ ἢμπορέσῃς νὰ ἰδῆς τὴν συλλογὴν μου, ἧτις θὰ σοὶ τὸ ἐξηγήσῃ καλύτερον, διότι, ὅσον καὶ ἂν μὲ ὀνομάζουσαν δάσκαλον, σοφὸς δὲν εἶμαι· κάθε ἄλλο. Ἦ γῆ ὅπου κατοικοῦμεν δὲν ἦτον πάντοτε ὅπως εἶναι σήμερον. Διήλθε διὰ διαφόρων καταστάσεων καὶ μεταβολῶν, ἃς ἐπέφερον μεγάλα ἀναστατώσεις τῆς σφαιράς. Ὑπῆρχε καιρὸς ὅτε ἡ χώρα αὕτη ἐκαλύπτετο ὑπὸ φυτῶν φυομένων σήμερον μόνον εἰς τὰς θερμὰς χώρας. Τοιαῦτα ἦσαν αἱ πέτραι, μεγάλα ὡς δένδρα. Ἐπειτα δὲ ἐπῆλθε ἓνα ἀνατροπὴ, καὶ τὰ φυτὰ ταῦτα διεδέχθησαν ἄλλα ὅλως διάφορα, καὶ μετ' ἐκεῖνα ἦλθον πάλιν ἄλλα, καὶ οὕτω καθεξῆς, ἐπὶ χιλιάδας, ἐπὶ ἑκατομμύρια ἐτῶν ἴσως. Αὐτὰ τὰ ἐπισωρευόμενα φυτὰ καὶ δένδρα, ἀποσυντιθέμενα καὶ σπιδιζόμενα τὰ μὲν ἐπὶ τῶν δὲ, ἀπετέλεσαν τὰ στρώματα τῶν γαιανθράκων. Δὲν θέλεις νὰ τὸ πιστεύσῃς; Τώρα θὰ σοὶ δεῖξω εἰς τὴν συλλογὴν μου τεμάχια ἄνθρακος, καὶ μάλιστα πέτρας ἐκ τῶν πλευρῶν ἡ τῆς στέγης τῶν συρίγγων, ὅπου θὰ ἰδῆς τύπους τοιούτων φυτῶν, διατηρηθέντας ἐκεῖ καθὼς διατηροῦμεν φυτὰ μετὰξὺ δύο φύλλων χάρτου. Οἱ γαιάνθρακες λοιπὸν εἶναι, ὡς ἔλεγον, σώρευσις φυτῶν καὶ δένδρων, εἶναι ζύλα ἀποσυντεθειμένα καὶ συμπεπιεσμένα. Πῶς ἐγένεν αὕτη ἡ σώρευσις; Ἢ μ' ἐρωτήσῃς. Αὐτοῦ ἡ ἐξήγησις εἶναι πλέον δύσκολος, καὶ νομίζω ὅτι καὶ οἱ σοφοὶ δὲν κατώρθωσαν ἀκόμη καλῶς νὰ τὸ ἐξηγήσουν, διότι δὲν εἶναι σύμφωνοι πρὸς ἀλλήλους. Τινὲς νομίζουν ὅτι ὅλ' αὐτὰ τὰ φυτὰ, συρρέμενα ὑπὸ τῶν ὑδάτων, ἀπετέλεσαν ἀπεράντους σχεδίας ἐπὶ τῶν θαλασσῶν, καὶ ὅτι ἐξώκειλαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὄθουμένα ὑπὸ τῶν βρυμάτων. Ἄλλοι διέσχυρίζονται ὅτι τὰ στρώματα τῶν ἀνθράκων προῆλθον ἐξ ἡσυχου ἐπισωρεύσεως δασῶν διαδεχθέντων ἄλλπλα, καὶ καταχωσθέντων ὅπου ἐφύοντο. Καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ὑποθέσεις στηριζόμενοι, οἱ σοφοὶ προέβησαν εἰς ὑπολογισμούς οἵτινες ζυγαρίζουν τὸ πνεῦμα. Οὕτως εἶρον ὅτι ζύλα δάσους ἐνὸς ἑκατομπλήρου, ἂν κοπῶσι καὶ ἐκταθῶσιν εἰς τὴν γῆν, δίδουσι στῶμα ζύλων ἔχον μόλις πάχος ὀκτώ ὑποχιλιομέτρων. Μεταβληθέντων δὲ εἰς ἄνθρακα, τὸ στῶμα τοῦτο τῶν

ξύλων θά' εδίδε μόνον 2 υποχιλιόμετρα. Ἄλλ' ἐν τῆς γῆς ὑπάρχουσι στρώματα γαιανθράκων 20 καὶ 30 μέτρων πάχους. Πόσος λοιπὸν καιρὸς ἐχρηστάθη διὰ τὰ γίνουσι αὐτὰ τὰ στρώματα; Ἐννοεῖς, δὲν εἶναι ἀληθές, ὅτι εἰς μίαν ἡμέραν δὲν αὐξάνει ἐν δάσος, ἀλλὰ χρειάζεται περίπου ἑκατὸν ἔτη διὰ τὴν ἀναπτυχθῆ. Διὰ τὰ σχηματισθῆ λοιπὸν στρώμα γαιανθράκων 30 μέτρων βάθους, ἀπαιτοῦνται 5,000 δάση, αὐξήσαντα ἀλληλοδιαδέχως εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, ἧτοι 500,000 ἔτη. Καταπληκτικὸς ἀριθμὸς, δὲν σοὶ φαίνεται; Ἄλλὰ καὶ αὐτὸς δὲν εἶναι ἀκριβής, διότι τὰ δένδρα δὲν ἔχουν τόσον κανονικὴν τὴν διαδοχὴν, καὶ τοῖς χρειάζονται περισσότερα τῶν ἑκατὸν ἔτων διὰ τὴν αὐξήσασθαι καὶ ξηρανθῆναι, καὶ ὅταν ἐν εἶδος διαδέχεται ἄλλο, τότε ἀπαιτεῖται σειρά μεταβολῶν καὶ ἀνατροπῶν, ὅπως τὸ στρώμα τῶν ἀποσυντιθέμενων δένδρων δυνήθη τὰ τρέψη τὰ νεωστὶ φύμενα. Βλέπετε λοιπὸν ὅτι τὰ 500,000 ἔτη εἶναι πολὺ ὀλίγα, καὶ ὅτι πρέπει νὰ υπολογισθῶν πολὺ περισσότερα. Πόσα; Δὲν ἤξεύρω, οὔτε ἡμπορεῖ ἄνθρωπος ὡς ἐμὲ νὰ τὸ ἐρευνήσῃ. Ἡ ἔλθεσα μόνον νὰ σοὶ δώσω μίαν ἰδέαν τί ἐστὶ γαιανθράξ, διὰ τὰ ἡμπορέσης νὰ ἴδῃς τὴν συλλογὴν μου. Τίωρα ἄς τὴν ἐπισκερθώμεν.

Ἡ ἐπίσκεψις αὐτῆ διήρκεσε μέχρι τῆς νυκτὸς, διότι εἰς ἕκαστον λίθον, εἰς ἕκαστον τύπον φυτοῦ ὁ δάσκαλος ἤρχιζε τὰς ἐξηγήσεις του, ὥστε περὶ τὰ τέλη ἤρχισα νὰ ἐννοῶ περίπου ὅτι κατ' ἀρχὰς μὲ εἶχε τοσοῦτον ἐκπλήξει.

(Ἐπιτὸν πλοῦτον)

ΟΡΥΧΗ ΤΟΥ ΙΣΘΜΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΑΜΑ

« Ἐνθάδε ὅτι ὁ προορισμὸς μου ἔφθασεν εἰς τὸ τέμα αὐτοῦ, διότι, ὡς ἔλεγον ἐν Ἁγίῳ Φραγκίσκῳ, εἶμαι δις γεροντώτερος τῆς πόλεως αὐτῆς, τῆς ἐχούσης πληθυσμὸν 500,000 ψυχῶν· ἀλλὰ μοὶ προέτειναν ν' ἀσχοληθῶ περὶ τὴν ὀρυχὴν τοῦ Παναμᾶ, καὶ ἀνέλαθον τὸ ἔργον, καὶ θὰ φέρω αὐτὸ εἰς πέρας, διότι οὐδεμία ἐπιτάσσεται δυσκολία ἀντιβληθείς». Τοῦς λόγους τούτους εἶπεν ὁ μεγαλεπήβολοτάτος ἐν ἔργοις τεχνικοῖς τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων Φερδινάνδος Λεσσέψ, ἀφ' ἡμετέρων ἐν Σορβόννῃ τὰ κατὰ τὴν περιήγησιν αὐτοῦ ἐν Ἀμερικῇ, ἐνθα μετέβη πρὸς μελέτην ἐπὶ τόπου τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ, ὃν ἀνέλαβε νὰ διορθῆ, καὶ ἐνώση δι' αὐτοῦ τοὺς δύο Ὠκεανούς, Εἰρηναῖον καὶ Ἀτλαντικόν, ὡς ἔγνωσε πρὸ χρόνων τὴν Μεσόγειον μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ διὰ τῆς διορυχῆς τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ.

Ὅπως δ' ἀπαιτεῖται τολμηρὸς καὶ βέλτης, ἐξέχου διακονίας ἀνὴρ, ὅπως συλλάβῃ μέγα ἔργον καὶ εἰς πέρας ἀγάγῃ, μὴ ἀποδιδῶν πρὸ τῶν δυσχεραίων τῆς φύσεως καὶ τῶν παρεμβαλλομένων προσκολλημάτων καὶ ἀντιτάσεων ὑπὸ τῶν ὑπὸ τῆς ἐπιχειρήσεως βυγόμενων ἐπὶ βλάβῃ ἀτόμων ἢ ἐ-

ταιριῶν. Οἱ κοινοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀκούοντες πολυλάκεις τοιαῦτα σχέδια καταγελοῦσι τῶν προτεινόντων, θεωροῦντες ἀδύνατον τὴν πραγμάτωσιν αὐτῶν, ὁπόταν δὲ ἴδωσι ταῦτα ἐκτελούμενα ἐκπλησσονται καὶ θαυμάζουσιν, ἀποδίδοντες εἰς τοὺς ἐκτελεστάς ὑπεράνθρωπον τὸν βέλτην καὶ δύναμιν.

Ὁ Λεσσέψ διὰ τῆς ὀρυχῆς τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ, καὶ διὰ τῶν μελετῶν, τῆς ἐργασίας καὶ τῶν σχεδίων, ἅτινα νεωστὶ ἐποικήσατο πρὸς ἔναρξιν τοῦ νέου κολοσσικοῦ ἔργου τῆς τομῆς τοῦ Παναμᾶ, κατεδείχθη ἱκανώτατος ἀνὴρ καὶ εἰς τὸ νὰ συλλάβῃ μέγα σχέδιον, καὶ εἰς τὸ νὰ ἐφαρμόσῃ, καὶ εἰς τὸ νὰ ὑπερνικήσῃ τὰ ἐμπόδια τὰ ἐκ τῆς φύσεως ἢ ἐκ τῶν ἀνθρώπων, ἢ καὶ τῆς πολιτικῆς ἀντιζηλίας, εἰς τὸ νὰ ἐξεύρῃ τὰ μέσα, νὰ ὑπολογίσῃ ἀκριβῶς τὰς δαπάνας, καὶ τὰς ὑλικὰς καὶ ἠθικὰς ὠφελείας.

Θάρρος, τόλμη, γνώσεις ἐπιστημονικαί, πεποιθήσεις ἐν ἑαυτοῖς, δραστηριότης, δεξιότητες, χαρακτηρίζουσι τοὺς εὐτυχεῖς αὐτοὺς βροτοὺς, οἵτινες ἀπὸ χρόνου εἰς χρόνον ἀναφανίζονται προσφέρουσιν εἰς τὰς ἰδίαις ἑαυτῶν πατρίδας καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἐν γένει γενναίαν εὐεργεσίαν.

Διὰ τῆς ἀνοιχθησομένης διώρυγος τοῦ Παναμᾶ πρόκειται νὰ κατασταθῇ συντομωτέρη ἢ συγκοινωνία τῶν δυτικῶν παραλίῶν πόλεων τῆς Ἀμερικῆς πρὸς τὰς ἀνατολικὰς καὶ τὴν Εὐρώπην. Ἡ συγκοινωνία τούτων ἤδη γίνεται ἢ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου τοῦ τέμνοντος τὸν ἰσθμὸν τοῦ Παναμᾶ, μήκους 75 χιλιομέτρων, ἀρχομένου ἀπὸ τῆς ἐν τῇ Καραϊβικῇ θαλάσσει πόλεως Ἀσπινθάλ καὶ καταλήγοντος εἰς τὴν πόλιν τοῦ Παναμᾶ, κειμένον πρὸς τὸν μέγαν Εἰρηναῖον Ὠκεανόν, ἢ διὰ θαλάσσης, καμπτόντων τῶν πλοίων τὸ μεσημβρινώτατον ἀκρωτήριον τῆς Ἀμερικῆς Ὀρνου. Ἀμφότεραι ἡμῶς αἱ ὁδοὶ αὗται δὲν ἐξυπηρετοῦσι δεόντως τὰ συμφέροντα τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς συγκοινωνίας, διότι τὰ ἐμπορεύματα ἐπιβαρύνονται ὑπὸ ὑπερόγκων δαπανῶν φορτώσεως καὶ ἐκφορτώσεως πολλαπλῆς ἐν τῷ σιδηροδρόμῳ ἢ δι' ὑπερόγκων ναύλων, ἐτέρων δαπανῶν, ζημιῶν καὶ κινδύνων μακροῦ πλοῦ.

Ὁ ἀντιναύαρχος Ἀνίσεν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ἀποστάλης ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Οὐασιγκτόνος εἰς τὸ διεθνὲς συνέδριον τῶν Παρισίων, τὸ διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ Λεσσέψ, ἔγραψεν ἐν ἐκθέσει: «Τὰ τοπικὰ εὐεργετήματα, ἅτινα αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι θέλουσι προσπορισθῆ ἐκ τῆς διώρυγος, εἶναι, ἐν κεφαλαιῶν ἐπιθέμενα, ἢ ἀντικατάστασις ὁδοῦ ἀπὸ Νέας Ἰόρκης εἰς Ἁγίον Φραγκίσκον 5,010 ναυτικῶν μιλίων, ἀντὶ τῆς νῦν ὑπαρχούσης διὰ τοῦ ἀκρωτηρίου Ὀρνου, ἐχούσης μήκος 13,610 μιλίων. Διὰ τὴν πρώτην ἀπαιτεῖται πλοῦς δι' ἀτμοπλοῖου 20 ἡμερῶν, διὰ τὴν δευτέραν δὲ 120, συνοδευόμενος ὑπὸ φθορᾶς

τῶν πλοίων καὶ ζημιῶν, ὑπὸ βαρῶν ἀσφαλιστρῶν κτλ.»

Ἡ διὰ μέτου τῆς Ἀμερικανικῆς Ἠπειροῦ διώρυξ, ἐπιπροσθέτει ὁ αὐτὸς Ἀνίσεν, θέλει ἐπιφέρει μεγάλην ἀνάπτυξιν εἰς τὸν πληθυσμὸν καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ γεωργικοῦ καὶ μεταλλικοῦ πλοῦτου πάντων τῶν δυτικῶν παραλίῶν τῆς Ἀμερικῆς, θέλει δὲ παρέχει εἰς πάσας αὐτάς τὰς χώρας τὰ μέσα τῆς ταχυτέρας συγκοινωνίας μετὰ τῆς Εὐρώπης, εἰς τὴν ὁποῖαν θέλουσι μεταγγισθῆ τὰ πλοῦσια αὐτῶν προϊόντα καὶ κατασταθῆ εὐνοότερα καὶ γνωστότερα.

Ἡ ἰδρυθεῖσα μεσσοκεανεῖος εἰταιρία, ἢ ἀναλαβοῦσα διὰ μετοχῶν τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος, υπολογίζει ὅτι ἡ χρηματικὴ οἰκονομία, ἢ προκύψουσα ἐκ τῆς οἰκονομίας τοῦ χρόνου ἔσται 80 φράγκων κατὰ τόνον. Ὑπολογίζεται δὲ εἰσοδήματα ἐτήσιον ὑπὲρ τῆς εἰταιρίας ἐκ τῶν διαπορίων 90,000,000 φρ. πληρονοῦντων τῶν πλοίων 15 φράγκων κατὰ τόνον. Ἐξοδα συντηρήσεως τῆς διώρυγος, τόκοι, ἔτεροι δαπάναι 35 ἑκατομμύρια. Ἡ ὅλη δὲ δαπάνη τῆς διορυχῆς ὑπελογίσθη εἰς 400,000,000 φρ.

Ἄλλὰ πλὴν τοῦ εἰσοδήματος τῶν 90,000,000 ἐκ τῶν διαπορίων, ἐν τῷ παραχωρητηρίῳ, δι' οὗ τὸ συνέδριον τῶν αὐτονόμων πολιτειῶν τῆς Κολομβίας παρεχώρησε τῇ μεσσοκεανεῖῳ εἰταιρίᾳ τὸν ἰσθμὸν ἐπὶ 99 ἔτη, ἀνεγράφησαν καὶ ἔτεροι παραχωρήσεις. Δύναται ἢ εἰταιρία νὰ ἐπιβάλλῃ καὶ εἰσπράττη δικαιώματα λιμενικὰ, φάρων, ἀγκυροβολίας καὶ ἄλλα. Πλὴν τούτων δὲ παρεχώρησεν ὡς ἐπικουρίαν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου πέντε ἑκατομμύρια στρεμμάτων δημοσίων γαιῶν μετὰ τῶν ἐν αὐταῖς τυχόν εὐρεθησομένων μεταλλείων, εἰς τὰ μέρη, ἅτινα ἢ εἰταιρία ἤθελεν ἐκλεῖξαι.

Ὑπολογίζουσιν ὅτι ἐκ τῆς ὅλης διώρυγος θέλουσιν ἀνασκαφῆ 75,000,000 κυβικὰ μέτρα γῆς. Θὰ ἐργάζονται ἐν ὅλῳ 8,000 ἐργάται ἐπὶ 5 ἔτη. Καθ' ἑκάστην δὲ ὀ' ἀνασκάπτονται 50,000 κυβικὰ μέτρα.

Ὁ κ. Λεσσέψ, οὗτινος ἢ δραστηριότης εἶναι ἐκπληκτικὴ, καὶ τοι ἄγει τὸ 74 ἔτος τῆς ἡλικίας, εἶχε μεταβῆ μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ καὶ τῶν τέκνων, καὶ ἐν μεγάλῃ συνοδίᾳ ἐπιστημόνων εἰς Ἀμερικῇ, πρὸς ἐξέτασιν καὶ μελέτην τοῦ νέου τούτου κολοσσικοῦ ἔργου· εἰργάσθη ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ, ἔδωκε δέκα ἀκροάσεις ἐν διαφόροις πόλεσι τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ὅπως καταπέσῃ τοὺς Ἀμερικανούς περὶ τῆς προσρηνησομένης ὠφελείας καὶ ἀναίρεσῃ τοὺς ἀντιδοξοῦντας καὶ πολεμήσαντας διὰ τοῦ τύπου τὴν ἐπιχειρήσιν, παρῆσθη εἰς 20 συμπόσια δοθέντα πρὸς τιμὴν του, καὶ ἐπανήλθεν εἰς Πεκίνον τὸν παρελθόντα Ἀπρίλιον, ὅπου ἐνώπιον πολυπληθοῦς καὶ ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου ἐν Σορβόννῃ ἐξέθεκε τὰ κατὰ τὴν πε-

ριοδεῖαν αὐτοῦ. Οἱ λόγοι τοῦ κ. Λεσσέψ ἐγράφησαν στενογραφικῶς καὶ ἐξηρμολογήθησαν. Ἐνταῦθα ὀλίγα τινὰ μόνον ἐκ τῶν ὑπ' αὐτοῦ λεχθέντων καταχωρίζομεν.

Ἡ ἐν Σορβόννῃ ἀκρόασις ἐγένετο τὴν νύκτα. Περὶ τὴν 9 ὥραν ἐνεφανίσθη ὁ κ. Λεσσέψ, μόλις δυνηθεὶς νὰ διασχίσῃ τὸ συμπεπικνωμένον πλῆθος ἐν τῇ αἰθούσῃ καὶ τοῖς διαδρόμοις· διὸ καὶ εἰσελθὼν εἶπε διὰ τῆς συνήθους αὐτῷ ἱλαρᾶς φωνῆς: «Κύριοι, εὐκολώτερον νομίζω δύναται τις νὰ διασχίσῃ τὸν ἰσθμὸν τοῦ Παναμᾶ, παρά αὐτὸ τὸ πλῆθος» (χειροκροτήματα).

Πρὸς τοὺς συνηγμένους δὲ δὲν ἀπήγγειλε λόγον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπλὴν διήγησιν. Ἐπὶ τοῦ τοίχου τῆς αἰθούσης εἶχεν ἀναρτηθῆ μεγίστη λευκὴ ὀθόνη, ἐφ' ἧς ἐπεικόνισε διὰ προβολῆς 58 φωτογραφικὰς εἰκόνας τῶν χωρῶν, ἃς ἐπεσκέφθη, τῶν πόλεων, διαφόρων σκηνῶν τοῦ ἐθνικοῦ βίου καὶ ἐτέρων περιέργων ἀντικειμένων. Κρατῶν ἀνά χεῖρας μέγαν δεικτὴν ἐδείκνυεν ἐπὶ τῆς ὀθόνης καὶ περιέγραφεν ἐν ἑκάστῳ τῶν ἀντικειμένων, ἀναμιγνύων ἐν τῇ διηγήσει πολλὰ ἀνεκδότα, ἅτινα ἀφῆγετο μετὰ ἰδιαζούσης χάριτος καὶ ἱλαρότητας.

Κατ' ἀρχὰς ἐπέδειξε χάρτην, ἐφ' οὗ κατέδειξε τὰς συνεπείας τῆς ὀρυχῆς τοῦ Παναμᾶ, ἧτις θέλει συμπληρώσει τὴν τοῦ Σουέζ.

Διηγήθη κατόπιν τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ ἐκ τοῦ Ἁγίου Ναζαῖρ, τὸν πλοῦν εἰς τὰς νήσους Γουαδελούπην καὶ Μαρτινίκην, ἐν αἷς ἢ φιλοπατρία φαίνεται ὡσεὶ φλεγόμενη ὑπὸ τοῦ τροπικοῦ ἡλίου περιέγραψε τὴν θριαμβευτικὴν ὑποδοχὴν, ἧς ἔτυχε ἐν Κολομβία. Ἐπέδειξε τὸ ἄγαλμα τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου, ὅπερ ἔλαβε παράδοξόν τινα τύχην, διότι προωρισμένον νὰ δωρηθῆ ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορίας Εὐγενείας εἰς τὴν πόλιν τοῦ Μιλάνου, περιεπλανήθη καθ' ὁδὸν, καὶ ἀνευρέθη ὑπὸ τοῦ Λεσσέψ μετεκομισθῆ εἰς Κολομβίαν, ὅπου ἢ κυβερνήτης κατεσκεύασε βάθρον 50,000 φράγκων καὶ ἔστησε τὸ ἄγαλμα εἰς τὸ ἄκρον τῆς παραλίας, ὅπου κατὰ τὴν παράδοσιν ὁ μέγας θαλασσοπόρος προσήγγισε τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν Ἠπειρον.

Προῦσης τῆς διηγήσεως ἐπέδειξε περὶ τὰς δέκα εἰκόνας ἕστεων τοῦ ἰσθμοῦ. «Ἴδου τὰ θαυμασία δάση τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ ἰσθμοῦ, εἶπε, ἐν οἷς ἢ φύσις παρέχει ἀδιάκοπα θέλητρα τῷ θεῷ. Ἴδου χωρία οἰκούμενα ὑπὸ Μαύρων καὶ Ἰνδῶν. Κατηγοροῦσι τοὺς κατοίκους ὅτι δὲν ἐργάζονται, ἀλλ' εἰς τὰς μακαρίους αὐτὰς χώρας ἢ τροφὴ πίπτει αὐτοφύης καὶ ἐτοίμη εἰς τὸ στόμα». Ἐκαστὸν τῶν χωρίων τούτων, ἐν οἷς ὁμιλεῖται γνησίᾳ καστιλλιανικῇ διάλεκτος, ἦν γινώσκει ὁ κ. Λεσσέψ κάλλιστα, διαρχομένου τούτου ἐπεφόρτιζε ῥήτορα ὅπως προσφωνήσῃ καὶ εἶπῃ τὸ καλῶς ὀρίστα.

«Ἴδου καὶ ὁ Παναμᾶ. Μὰς εἶπον ὅτι ὑπέλαπτε

εις σεισμούς· ή αλήθεια είναι ότι ούδέποτε υπέστη. Ίδου ή μητρόπολις, κτίσμα των πρώτων έτι χρόνων της κατακτήσεως, ή διατήρησις αυτής μαρτυρεί τὸ ἀκίνητον τοῦ ἐδάφους. Μας εἶπον ὅτι τὸ κλίμα εἶναι νοσηρόν· εἶναι διαβολή. Εἶχον μετ' ἐμοῦ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα μου καὶ συνοδίαν 150 προσώπων, πάντες ἐπανήλθον μεν ὑγιεῖς. Ἄλλ' ἐπὶ πλέον σὰς λέγω ὅτι ἐκεῖ ἐνυμφεύθη εἰς τὼν μηχανικῶν μου. Ίδου ή σύζυγός του· (ὁ κ. Λεσσέψ· εἰδειξεν εἰς τοὺς ὁμιλητάς νεάν χαρίεσσαν γυναῖκα μελαγχρινήν, ἥτις ἤρουθρίασεν ὀλίγον ἐξ αἰδοῦς καὶ χαρᾶς)· παρουσιάζω ταύτην ὡς δείγμα ζωντανὸν τῆς ὑγείας τῶν κατοίκων τοῦ Παναμά» (ἐλαρότης).

Ἐπέδειξεν εἶτα πολλὰς ἄλλας θέσεις τοῦ Παναμά. Ὁμίλησε περὶ τοῦ ἐπισκόπου, ὁ ὁποῖος ἐξῆλθεν εἰς προὔπαντήσιν του καὶ προσεφώνησε λόγον, ἐν ᾧ διέλαβε περὶ αὐτονομίας καὶ ἐλευθερίας. «Ἐάν ὅλοι ὠμοιάζον αὐτῶν» (εὐγε, εὐγε). Μία τῶν εἰκόπων εἰδειξεν ὑδροφόρον, ἑτέρα πλυντριαν. «Ὅλοι ἐν Παναμά λευγειμονοῦσι, διὸ καὶ πολὺς γίνεται λόγος περὶ τῆς πλυντικῆς· ἐν μόνον δὲν εἶναι λευκῶν ἐν Παναμά, τὸ δέσμα τῶν πλυντριῶν· διότι τὸ μονοπώλιον τοῦ ἐπαγγέλματος τούτου ἔχουσιν αἱ μαῦραι» (γέλως).

«Τὰ τέκνα μου», εἶπεν ὁ Λεσσέψ, δεικνύων τὰς εἰκόνας ἑνὸς ἐκάστου τῶν μελῶν τῆς συνοδίας του, μηχανικοὺς καὶ ἐπιστήμονας. Ἐπειτα ἐπὶ ἀναγλύφου τοῦ ἰσθμοῦ ἐμνημόνευσεν ἐν συνῴσει τὰ συμπεράσματα τῶν σπουδῶν του, καθ' ἃ ἡ διωρυξὶς πρὸς μὲν τὸν Ἀτλαντικὸν θέλει ἀκολουθήσει τὴν κοιλιάδα τοῦ Ρίο-Σάγρ, πρὸς δὲ τὸν Εἰρηρικὸν τὴν τοῦ Ρίο-Γρανὸ, διαχωρίζομενας ὑπὸ μικροῦ ὄρους 38 μέτρων ὕψους, αὐτόθι δὲ ἔγκριται ἡ μεγαλειτέρα δυσκολία τῆς ὄρυχῆς. «Ἦνεν διπλωμάτης 25 ἔτη, λέγει, εἶμαι μηχανικός ἐπὶ 30, μηχανικός ἄνευ διπλώματος, εἶναι ἀληθές, ἀλλὰ θὰ γίνω πιστευτὸς λέγων ὅτι ἡ ὄρυχῆ, ἦν τὸ συνέδριον τῶν Γαρισίων τῷ 1879 κατέδειξε θεωρητικῶς δυνατὴν, κατεδείχθη καὶ πρακτικῶς δυνατὴ ὑπὸ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐπιτόπου ἐπιτροπῆς (χειροκροτήματα). Ἡ συνάνεσις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν εἶναι ἤδη ὑπὲρ τοῦ ἔργου, ὡς κατέδειξε καὶ ἡ ὑποδοχὴ, ἥς ἐνύχομεν ἐν αὐταῖς».

Καὶ ἐνταῦθα δι' ἐπαγωγῆς ὁμίλις ἀφηγήθη τὰ κατὰ τὴν ἐκδρομὴν εἰς τὴν βόρειον Ἀμερικὴν, ἥτις δύναται νὰ θεωρηθῆ συνεχῆς καὶ μακρὸς θρίαμβος. «Ἐν Νέξ Ἰόρκῃ οἱ ἀφηγηταὶ τῶν ἐφημερίδων ἐπολιόρουν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας τὸ δωμάτιόν μου, ἐλάμβανον σημειώσεις παντὸς ὅ,τι ἔλεγον, καὶ σχίζοντες τὸ φύλλον τοῦ σημειωματαρίου τῶν ἔστειλλον εἰς τὰς ἐφημερίδας. Τοῦτο δὲ πάντως συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ κερδίσω τὰς συμπαιθείας τοῦ κοινοῦ».

Ἐπορεύθη εἰς Οὐάσιγκτωνά, ἐνθα εἶδε τὸν πρόεδρον τῆς δημοκρατίας, καὶ ἐξήγησεν αὐτῷ ὅτι ἡ

παραχώρησις τοῦ Παναμά ἐγένετο διὰ νόμου ψηφισθέντος ὑπὸ τοῦ συνεδρίου τῶν αὐτονομῶν πολιτειῶν τῆς Κολομβίας, καὶ ὅτι ἐπομένως οὐδὲν ἐμπόδιον δύναται νὰ παρεμβληθῆ, ὅτι τὰ κερὰ λαικα θέλουσιν ἐξευρεθῆ ὑπὸ τῶν τραπέζιτων καὶ τῶν μηχανικῶν, τῶν ἀναλαβόντων τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου, καὶ ὅτι ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ οὐδόλως ἐνυπάρχει σκισπὸς πολιτικός. Ἐπὶ τέλους δὲ πάντες συφεφώνησαν μετὰ τοῦ κ. Λεσσέψ· ἡ δὲ κυβέρνησις, ὡς συμβαίνει πάντοτε, εἰς τὰς ἐλευθερούς ἐκείνας χώρας ἠκολούθησε τὴν δημοσίαν γνώμην. «Ἐγὼ, εἶπεν, 300,000,000 ὑπογραφῶν ἀσφαλῶν ἐν Ἀμερικῇ». (χειροκροτήματα).

Αἱ ἐταιρίαι τῶν σιδηροδρόμων παρεχώρησαν δωρεὰν ἰδιαιτέρον βαγόνιον εἰς τὸν κ. Λεσσέψ. Ἐν Ἀγίῳ Φραγκίσκῳ ἡ αὐτόθι γαλλικὴ ἀποικία κατέβαλε τὰ ἐξόδα τοῦ ταξιδίου.

«Ἐν Σικάγῳ, ὁ διευθυντὴς τοῦ ξενοδοχείου, ὅπου κατέλυσα, δὲν ἠθέλησε νὰ λάβῃ πληρωμὴν ὅταν δὲ ἐξήτησα νὰ ἴδω τοῦλάχιστον αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, τὸν τοσοῦτον γενναίως πρὸς ἐμὲ προσενηχθέντα, τὸν ἔχοντα τὸ ὠραιότερον ξενοδοχεῖον τῆς πόλεως, μοὶ εἶπον· «εἶναι ἀπησχολημένος· ἀλλῶς τε καὶ δὲν θέλει νὰ σὰς ἐνοχλήσῃ». Ἀνεχώρουν χωρὶς νὰ τὸν εὐχαριστήσω, ὅτε ἐν μέσῳ τῶν ὑπηρετῶν προσήλθε τις ὅπως λάβῃ ἐκ τῆς χειρὸς μου μικρὸν σάκκον, λέγων ὅτι δὲν ὑπέφερε νὰ φέρῃ τίποτε ὁ κ. Λεσσέψ. Ἦτο αὐτὸς οὗτος ὁ διευθυντὴς, ὅστις ἐκόμισε τὸν σάκκον μέχρι τῆς ἀμάξης. Ίδου ὁποῖος ὑποδοχῆς ἐτύγχανον».

Αἱ διὰ προβολῆς φωτογραφικαὶ εἰκόνας ἐπέδειξαν εἰς τοὺς παρισταμένους τοὺς τρεῖς πρώτους μεγάλους ἰσραῖς τῶν Μορμόνων, ναοὺς, σιδηροδρόμους καὶ διάφορα ἔτι περίεργα· ὁ δὲ κ. Λεσσέψ ἐξηκολούθη διηγοῦμενος δι' ἀνεξαντλήτου λόγου διάφορα ἀνέκδοτα.

Ἐπὶ τέλους ἡ ἠλεκτρικὴ μηχανὴ στραφεῖσα ἀφῆκε τὴν ἐπὶ τοῦ τοίχου θρόνην λευκὴν.— «Ἐφθασα εἰς τὸ τέλος, εἶπεν ὁ Λεσσέψ, καταλήγω δὲ τὴν ὁμιλίαν μου λέγων ὅτι ἡ διωρυξὶς τοῦ Παναμά θέλει ἐκτελεσθῆ διὰ τῆς Γαλλίας καὶ ὑπὲρ τῆς Γαλλίας, ἔχοντα ὑπὲρ αὐτῆς τὴν παγκόσμιαν ἀνδρομὴν» (χειροκροτήματα παρατεταμένα).

Α. ΜΗΤΑΡΑΚΗΣ.

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

[Ἐκ τῶν τοῦ Gaston Tissandier].

Ἡ κατάκτησις τῆς γῆνης σφαιρας.

Φερνάνδος Κορτέζ—Μαγελλάνος.

Ὁ ἑξῆς ἄνθρωπος ἔλαβε τὴν γῆν καθ' ἑαυτὴν τὴν ἰσπανίαν ὡς ἴδιον αὐτοῦ κτήμα, ὡς στάδιον ἀνοικτὸν εἰς τὴν συμπληρὴν αὐτοῦ καὶ τὴν διανοητικὴν δραστηριότητά. Γ. ΟΥΜΒΟΛΔΟΣ.

Ἀφοῦ ἄπαξ ἐδόθη ἡ ὠθησις, ἡ πρὸς τὴν πρόσδον κίνησις ἐξακολούθη καὶ γίνεται, οὕτως εἰπείν, ταχυτέρα, ἀλλ' ἐξαγοράζεται διὰ τῆς ἀτυχίας καὶ τῆς συμφορᾶς. Ποία λ. χ. ἡ ἀμοιβὴ τῶν μερίστων ὑπηρεσιῶν τοῦ Φερνάνδου Κορτέζ; Ἡ

ἀμοιβὴ, ἣν ἔλαβε καὶ ὁ Χριστόφορος Κολόμβος. Ὁ κατακτητὴς τοῦ Μεξικοῦ κατεδιώχθη καὶ ἠναγκάσθη νὰ ὑποστῆ τὰς βασάνους δίκης ἀδίκου. Περὶ τὰ τέλη τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ βίου βλέπομεν αὐτὸν τικόμενον ἐν τῇ ἰσπανικῇ Αὐλῇ. Ὁ Βολταῖρος διηγεῖται ὅτι, μὴ ἐπιτυγχάνων ἀκρόασιν παρὰ τῷ Καρόλῳ Ε'. ἀπεμάρτυρεν ἡμέραν τινὰ τὸ περὶ τὴν αὐτοκρατορικὴν ἀμαξίαν συνωθούμενον πλῆθος καὶ ἐπλησίασεν. Ἐρωτήσαντος δὲ τοῦ Καρόλου τίς εἶναι ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ἀπεκρίθη· «Εἶμαι ὁ ἄνθρωπος ὅστις σὰς ἔδωκε πλείονα βασιλεία ἢ ὅσας σὰς ἄφησαν πόλεις οἱ πρόγονοί σας».

Μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς ὁ Πορτογάλλος Φερνάνδος Μαγελλάνος περιπλέει πρῶτος τὴν γῆνην σφαῖραν. Ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ ἦτο εἰσοσαστὴς περίπου ὅτε ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ἐπάτησε τὸ πρῶτον τὸ ἔδαφος τοῦ νέου κόσμου. Ὡς εὐστόχος ἐβρέθη, ὁ Μαγελλάνος εἰσήγαγεν εἰς τὸν ἐξωτερικὸν, τὸν ὁρατὸν κόσμον, τὴν ἀλήθειαν, ἣν ὁ Κολόμβος εἰς ἄλλην σειρὰν πραγμάτων καὶ ἰδεῶν ἐξήγησεν.

Ὁ Μαγελλάνος ἀνήκων εἰς τοὺς πρώτους τῆς Πορτογαλλίας οἴκου, ἐπεχείρησε τὸν πρῶτον αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ εἰς τὴν Ἰνδιάν πλοῦν ἐν ἡλικίᾳ εἰκοσιν ἐτῶν. Κατηγορηθεὶς ἀδίκως κατὰ τὴν εἰς Πορτογαλίαν ἐπάνοδόν του, ἔτυχε δυσμενοῦς ὑποδοχῆς παρὰ τοῦ βασιλέως Δὴν Μανουέλ, ἀπεράσισε δὲ τότε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν πατρίδα του καὶ νὰ λάβῃ ὑπηρεσίαν ἐν Καστιλίᾳ πρὸς πραγματοποίησιν τῶν μεγάλων αὐτοῦ σχεδίων. Ὁ Κάρολος Ε' τῷ ὑπεσέθη τὴν προστασίαν του, ἀλλ' οἱ ἐπὶ τῆς διοικήσεως τῶν ἀποικιῶν ὑπάλληλοι ἐφάνησαν ἐχθροικώτατοι πρὸς αὐτόν. Τὴν 22 Ὀκτωβρίου 1508, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Μαγελλάνος ἐπέσπευδε τὸν ὀπλισμὸν στόλου, ἐξήγειραν κατ' αὐτοῦ τὸν λαόν, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι ἀντὶ τῶν ἰσπανικῶν σημάτων ἀνῆρτα ἐπὶ τῶν πλοίων αὐτοῦ τὰ πορτογαλλικά, ἐνῶ τὸ ἴδιον μόνον οἰκόσημον εἶχε θέσει, ὀλίγου δεῖν δὲ ἐρονεύετο ἐν τῇ συμπλοκῇ.

Ὁ Κάρολος Ε' ἐπέπληξε τοὺς ἐπὶ τῆς διοικήσεως τῶν ἀποικιῶν ἀξιωματικούς, καὶ ἔδωκε τὰς ἀναγκαίαις διαταγὰς πρὸς ἀναχώρησιν τοῦ ἀποστόλου. Ὁ Μαγελλάνος ἔσπευδε ν' ἀναχωρήσῃ, καὶ τοὶ ἡ ἐπιχειρήσις αὐτοῦ ἐπαρουσιάζετο ὑπὸ κηκοῦς οἰωνοῦς. Ὑπέκρινε εἰς τὴν θέλησιν τοῦ βασιλέως ἠναγκάσθη νὰ δεχθῆ εἰς τὸν στόλον ἄνδρα ἔχοντα ἐξουσίαν ἴσην σχεδὸν τῇ ἑαυτοῦ. Ὁ ἀνὴρ οὗτος, ὀνομαζόμενος Ζουάν δὲ Καρθαγέννα, εἶχε τὸν βεθμὸν γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ καὶ ἐκυβέρνα τὸ τρίτον πλοῖον τοῦ στόλου, ἐπροστατεύετο δὲ ὑπὸ ἰσχυροῦ ἰεράρχου καὶ ἐμίσει τὸν Μαγελλάνον. Οὗτος εἶχεν ἀναγκασθῆ νὰ προσλάβῃ καὶ τὸν ἀσπιδόστατον αὐτοῦ ἐχθρόν, τὸν Πορτογάλλον Ἐσπεδιν Γουέζ. Πρὸ τῆς εἰς Ἰσπανίαν ἀρτίσεως τοῦ νέου ναυάρχου, ὁ Γουέζ ὀλίγου δεῖν ἐλάμβανε

τὴν ἀπόλυτον διοίκησιν στόλου σπουδαίου. Ὁ Μαγελλάνος ἐπεχείρει λοιπὸν τὸν μέγα αὐτοῦ περίπλου· ἔχων περὶ αὐτὸν ἀντὶ φίλων πιστῶν καὶ συνεργατῶν προθύμων ἀντιπάλους ἐχθίστους.

Εὐθὺς ὡς ὁ στόλος ἀπέπλευσεν ἐκ Σάν Λουκάρ δὲ Βαρβαμέδα τὴν 20 Σεπτεμβρίου 1520, ὁ Ἰωάννης δὲ Καρθαγέννα ἤρξατο ὑποσκάπτων τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀρχηγοῦ. Ὅσάκις ἐπλησίαζε τὸν Μαγελλάνον, ὠμίλει πρὸς αὐτὸν μετ' οἰκειότητος, ὡς ἴσος πρὸς ἴσον. Ὁ Μαγελλάνος μετὰ παρρησίας διεξεδίκαζε τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ ὡς γενικοῦ ἀρχηγοῦ, ἀλλ' ὁ Καρθαγέννα οὐδόλως προσέχων εἰς τὰς παραστάσεις αὐτοῦ, ἐπδεικνυεν ὁσημέραι μείζονα ἀλαζονείαν, ἡμέραν δὲ τινα, γενουμένης συζητήσεως ἐνώπιον τῶν ναυτῶν, ὕψωσεν ἀπειλητικῶς τὴν φωνήν. Ὁ Μαγελλάνος ἐνόησεν ὅτι ὠφείλει ν' ἀποδείξῃ ἰσχύϊν, ὤρμησε κατὰ τοῦ Καρθαγέννα καὶ ἔλαθεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ στήθους μετ' ἐκτάκτου βίας. «Πλοίαρχε, ἀνεφώνησεν, εἶσαι αἰχμαλώτος». Ἡ τολμηρὰ αὕτη πράξις ἐνεποίησε σωτηρίαν ἐντύπωσιν, εἰς μάτην δὲ ὁ Καρθαγέννα ἐπεκαλέσθη τὴν βοήθειαν τῶν ἄλλων ἀξιωματικῶν. Ὁ Μαγελλάνος διέταξε νὰ τὸν δεσμεύωσιν ὡς ἀπλοῦν ναύτην.

Τὸ γεγονός τοῦτο συνέβη παρὰ τὰ παράλια τῆς Γουινέας. Ὁ Μαγελλάνος διέπλευσε τὸν Ὀκεανόν, καὶ διευθυνόμενος πρὸς τὴν Βρασιλίαν, εἰσῆλθε κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1520 εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ρίο-ινεϊρου, παρέπλευσε δὲ τὴν Ἀμερικὴν ἐλπίζων νὰ εὕρῃ τὴν διόδον, ἥς προέβλεπε τὴν ὑπαρξιν πρὸς μεσημβρίαν, ἥτις δὲ βραδύτερον ἔλαβε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, (τὸν πορθμὸν τοῦ Μαγελλάνου). Πλησιάζοντος τοῦ χειμῶνος, ὁ Μαγελλάνος ἠθέλησε νὰ παραμείνῃ ἐν τῷ λιμένι τοῦ Ἀγίου Ἰουλιανῶ, ἀλλὰ τὰ πληρώματα δὲν ἐβράδυναν νὰ ἐκδηλώσωσι τὴν δυσαρτέθειαν αὐτῶν. Ἀθυμία κατελάμβανε τοὺς ναύτας ἐν ταῖς ἐρημίαις ἐκείναις καὶ ψυχραῖς χώραις. Ὑποκινούμενοι δὲ ὑπὸ τῶν προϊσταμένων αὐτῶν, ἐζήτουν νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς Ἰσπανίαν. Ὁ Μαγελλάνος ἐφάνη ἀκατάπειστος· οὔτε αἱ παρακλήσεις, οὔτε αἱ ἀπειλαὶ ἠδυνήθησαν νὰ κλονίσωσι τὴν ἀπόφασίν του, ἐδήλωσε δὲ ὅτι ἐπρατίμα ν' ἀποθάνῃ μάλλον ἢ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Σιβίλλην κατησχυνμένος. Τὸ θάρρος αὐτοῦ καὶ ἡ μεγαλοψυχία ἐπέβαλον σέβας εἰς τοὺς ἀπειθοῦντας.

Αἱ μεμψιμοιρίαι ἐπαυσαν, ἀλλ' αἱ συνωμοσίαι ἐξηκολούθησαν ἐν κρυπτῷ, καὶ ἐξεβράχθησαν μετ' οὐ πολὺ ὑπὸ τὴν ἐμπνευσιν δύο ἀξιωματικῶν, τοῦ Λουῖζ δὲ Μενδόζα καὶ τοῦ Γασπάρδ δὲ Κουεζάδα. Τότε ἐξετυλίχθη δρᾶμα θλιβερόν καὶ αἱματηρόν. Ὁ Μαγελλάνος μόνος ὢν, ἠναγκάσθη νὰ γίνῃ θύμα, ἢ νὰ κτυπήσῃ αὐτὸς, ἐκτύπησε δὲ ἀποστέλλον πρὸς τὸν Λουῖζ δὲ Μενδόζα ἄνδρα πιστὸν καὶ ἀφρωσιωμένον, τὸν Γονζάλο Γινέζ δὲ Ἐσπινόζα. Οὗτος ἐνεχείρισεν εἰς τὸν στασιασάσαντα ἀξιωματικὸν ἐπιστολήν, ἐν ἣ διατάσσετο νὰ ἐπα-

νέληθ' εἰς τὸ πλοῖόν του. Ὁ Λουίζ δὲ Μενδόζα ἠρνήθη νὰ ὑπακούσῃ καὶ ἐμειδίασε περιφρονητικὸν μειδίσμα, τότε ὁ Ἑσπινόζα ὤρμησε κατ' αὐτοῦ καὶ ἐνέπηξε τὸ ἐγχειρίδιόν του εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ. Ὁ Μενδόζα ἔπεσε νεκρός.

Μετὰ τοιαύτης ἐνεργῶν ἐπιτηδείότητος καὶ εὐθαρσείας, ὁ Μαγγελάνος καθυπέταξε τὰ στασιάσαντα πληρώματα τῆς Νίκης καὶ τῆς Τριάδος.

Ὁ Γασπάρ δὲ Κουεζάδα ἀπηγορεύθη. Τὰ πτώματα τῶν φονευθέντων μετηνέχθησαν ἐπὶ τῆς παραλίας ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν πληρωμάτων, ἐκεῖ δὲ ἀξιωματικὸς ἀνέγνωσεν ἀπόφασιν ἐπίσημον, δι' ἧς ἐστήλιτεύετο ἡ μνήμη τῶν προδοτῶν.

Μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων τούτων, ἀς καὶ τοὶ δικαίως βεβαίως καὶ ἀναγκαίως εὐχαρίστωι ἠθέλωμεν ἐξαλείψαι ἐκ τοῦ βίου τοῦ θαλασσοπόρου, ὁ Μαγγελάνος ἀπέπλευσεν ἐξ Ἁγίου Ἰουλιανῶν. Τὴν ἐξέγερσιν τῶν ἀνδρῶν διεδέχθη ἡ ἐξέγερσις τῶν στοιχείων. Φοβερὰ τρικυμία ἐπέσκηψεν εἰς τὸν στόλον αὐτοῦ καὶ ὀλίγου δεῖν τὸν κατέτρεψε. Διελθὼν μυρίου κινδύνους καὶ μυρία προσκόμματα, ὁ Μαγγελάνος ἐβῆσεν εἰς τὴν Γῆν τοῦ Πυρὸς καὶ ἀνεκάλυψε τέλος τὴν δίοδον, ἧς εἶχε προῖδει τὴν ὑπαρξιν εἰς τὸ ἄκρον τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Ὁ στόλος ἐξῆλθε τοῦ πορθμοῦ τοῦ Μαγγελάνου τὴν 27 Νοεμβρίου 1520, καὶ ἔλαβε βορειοδυτικὴν διεύθυνσιν ἐν τῷ ἀπεράντῳ Ὠκεανῷ, ὅστις κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν τοσοῦτον ἦτο ἡσυχος καὶ γαληνιασός, ὥστε ὠνομάσθη Ἑλληνικὸς Ὠκεανός. Ὁ Μαγγελάνος ἀνεκάλυψεν ἐπὶ τῆς μακρᾶς ὁδοῦ, ἣν διήνυσεν, τὰς Μαριάνας Νήσους, καὶ προσήγγισεν εἰς τὴν νῆσον Ζεβού ἕνα προμηθευτὴ τροφίμου.

Ὁ βασιλεὺς τῆς νήσου ταύτης ὑπεδέξατο τὸν στόλον μετ' ἄκρας εὐμενείας, ὁ δὲ Μαγγελάνος εἰσήγαγε τὸν Χριστιανισμόν εἰς τὴν χώραν ἐκείνην καὶ ἔκτισεν ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἔσφαλε θελήσας νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν κυριαρχίαν τοῦ βασιλέως τῆς Ζεβού εἰς τοὺς ἄλλους γείτονας βασιλεῖς. Οἱ πλείστοι τούτων ἀπέκρουσαν μετ' ἀγανακτικῆς τὰς ἀξιώσεις ταύτας τοῦ ξένου, ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦ Μακιὰν συνήγαγε στρατὸν ἐξ ἑκατῶν ἀνδρῶν, ὅπως ἀντιταχθῆ εἰς τοὺς Εὐρωπαίους.

Ὁ Μαγγελάνος θεωρήσας τὸν βασιλέα τοῦτον ὡς ἐνοχὸν ἀπειθείας, καὶ θέλων νὰ τιμωρησῆ αὐτόν, ἐβάδισε μετ' ὀλίγων ἀνδρῶν κατὰ τῆς κόμης ἐν ἣ κατώκει, εὐρῶν δ' αὐτὴν ἐρημον, τὴν ἐπυρπόλησεν Πάραυτα πλῆθος Ἰνδῶν ἔσπευσαν καὶ συνήψαν μάχην μετὰ τῶν Ἰσπανῶν, οὓς προσέβλεπον διὰ λίθων καὶ βελῶν. Οἱ Ἰσπανοὶ ἀντέστησαν ἐπὶ τινα χρόνον, ἀλλ' οἱ Ἰνδοὶ ἐλάμβανον ἀδικόπως νέας ἐπικουρίας. Ὁ Μαγγελάνος ἔχων πεντήκοντα μόνον ἀνδρας, ἐνόησε τότε ὅτι ἀφρόνως ὑπήκουσεν εἰς τὴν ὀρμὴν παρατόλμου ἀνδρείας, πλὴν οὐδὲως ταραχθεὶς διέταξε τὴν ὑποχώρησιν καὶ ἀπεσύρθη πρὸς τὴν παραλίαν, εἶχε δὲ φθάσει σχεδὸν εἰς τὰ πλοῖα, ὅτε λίθος κτυπήσας αὐτόν

κατὰ τὸν πόδα τὸν ἐξέριψε χαμαί, Ἰνδὸς δὲ, ὅστις ἐδίωκεν αὐτόν, τὸν ἐρόνευσε διὰ λόγχης (27 Ἀπριλίου 1521).

Καὶ ἀπέθανε μὲν ὁ Μαγγελάνος, ἀλλὰ τὸ ἔργον αὐτοῦ συνετελέσθη, καὶ ἐλύθη τὸ μέγα πρόβλημα τοῦ περιήλου τῆς γῆς.

ΕΛΙΖΑ Σ. ΣΟΓΓΙΟΥ

ΤΟ ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ

καὶ ἡ ἐπιστολογραφία.

Γνωρίζω καλῶς ὅτι ζῶμεν εἰς αἰῶνα, καθ' ὃν ἡ ἐπιστήμη βαδίζει γιγαντιαίως βήμασι· γνωρίζω καλῶς, ὅτι εἶνε ὅλως γελοῖον, νὰ παραξενεύεται τις μετὰ τὰς νέας ἐφευρέσεις, καὶ ὅτι τοῦτο δὲν εἶνε τοῦ συρροῦ. Ὅσον καὶ ἂν θελήσῃ τις νὰ παραδοξολογήσῃ περὶ τῶν πραγμάτων τούτων, οὐδεὶς οὐδὲ μειδῆσ' ἂν, καὶ ἡ Ἐπιστήμη, ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης ἡ Ἐπιστήμη, εἶνε ἡ ὑπεράτατη ἡγεμονίς τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἡγεμονίς ἀναμφισβήτητος καὶ ὑπερσυνταγματικῆ, ἀφ' οὗ ἐπιδιώκει τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀνακαλύψεων τῆς ὑφ' ἅπαντα τὰ πολιτικὰ συντάγματα, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς τὸ πείσμα πολιτευμάτων τινῶν. Ἐν τούτοις δὲν εἶνε, νομίζω, ἀπηγορευμένον καὶ νὰ ἐξετάσῃ τις ποίας φοβερᾶς μεταβολᾶς πέρωται νὰ ἐπιφέρωσιν αἱ πρόοδοι αὗται τῆς ἐπιστήμης εἰς τὰ ἦθη μας, εἰς τὸν ἡμέτερον τρόπον τοῦ λέγειν, τοῦ αἰσθάνεσθαι καὶ αὐτοῦ τοῦ σκέπτεσθαι· βλέπω δὲ καὶ προβλέπω ἀπὸ τοῦδε εἰς τὴν ἐγκατάστασιν π. χ. τῶν τηλεφώνων καὶ τὴν χρῆσιν τῶν τηλεγραφήματων τὴν ἀπώλειαν ὀλοκλήρου τέχνης λεπτῆς καὶ ερασιμίας, καὶ κατ' ἐξοχὴν γαλλικῆς, τῆς ἐπιστολογραφίας, τῆς τέχνης ταύτης τοῦ διὰ τοῦ καλῶμου διαλέγεσθαι.

Εἶνε προφανές, ὅτι ἀφ' οὗ, χωρὶς νὰ ἐξέλθῃ τις τοῦ δωματίου του, θὰ δύναται νὰ συνδιαλέγεται πρὸς ὃν βούλεται ἀπ' ἄκρου ἕως ἄκρου τῶν Παρισίων, ὁ ἐπιστολιμαῖος χάρτης ἔσται πρᾶγμα ὅλως περιττὸν καὶ ἄχρηστον. Βεβαιούται ὅτι ὑπάρχουσι σήμερον περὶ ἡμῶν 200 ἕως 300 τηλεφῶνα, ἧτοι 800 ἕως 900 ἄνθρωποι δύναται σήμερον ν' ἀφήσῃ μετὰ τινὸς κενὸν καὶ ἄχρηστον τὸ μελανοδοχεῖόν των. Ὅταν δ' ἀποκτήσωμεν 2000 ἢ 3000 τηλεφῶνα διαυλακῶνοντα τοὺς Παρισίους, τότε ὕψιαινα ἡ προσφιλέως δι' ἐπιστολῶν φλυαρία! Ἡ μεγαλοπόλις αὕτη θέλει τότε ὁμοιάζῃ μετ' ἀπεράντων συνέλευσιν ἀνθρώπων προσβληθέντων αἴφνης ἐκ κωφότητος, καὶ κυπτόντων ἀπὸ πρῶτας μέχρις ἐσπέρας πρὸς τὴν ἀκουστικὴν σύριγγά των. Καὶ ποία ἐκπληξίς! Καὶ αὕτη ἡ προσωπικότης θέλει τότε ἐκλείψῃ. Ἐν τῇ ἀπεράντῳ τηλεφωνικῇ ἀρμονίᾳ ἕκαστος ἡμῶν δὲν θὰ εἶνε ἄλλο τι πρᾶξ εἰς ἀριθμὸς τοῦ τηλεφωνικοῦ μητρώου, καθὼς εἰς τὸν στρατῶνα ἢ εἰς τὸ δεσμωτήριον. Θὰ εἰδοποιήσῃς π. χ. εἰς τὸ κεντρικὸν γραφεῖον ὅτι ἐπιθυμεῖς νὰ συνδιαλεχθῆς μετὰ τὸν ἀριθμὸν 1700. Ὁ δὲ ἀριθμὸς αὗτος 1700 Κύριος

οἶδε πόσας καὶ ποίας ἀνησυχίας, ποίους τινὰς πύρετους, ποίαν διάπυρον σπουδὴν θὰ ἐμπερικλείῃ; Ἐφευρέσεις θαυμασίας, δὲν τὸ ἀνοῦμαι, καὶ κοινοφρελεστάτη, τὸ λέγω σπουδάζων. Ζήτω λοιπὸν τὸ τηλεφῶνον, ἡ θαυμασία αὕτη ἐπίνοια, καὶ ὁ ἐφευρέτης τοῦ τηλεφῶνου Ἐδισον, ὅστις ἐν τῇ ἐμῇ φαντασίᾳ διαμορφοῦται εἰς ἀόριστόν τι δαιμόνιον τῶν Ἀραβικῶν μύθων· ἀλλ' οὐχ ἦττον ἐπιμένει εἰς τὴν ἰδέαν μου, ὅτι ἐὰν ἡ συνδιάλεξις διὰ τῆς ἐφευρέσεως ταύτης καρδαίνῃ, ἡ ἐπιστολογραφία, ὡς καὶ αὕτη ἡ περὶ τοὺς τρόπους ἐγγενεὶα καὶ ἀστυκότης, θὰ χάσῃ πολύ.

Τίς π. χ. ἡ χρεῖα τῶν ἐπισκεψέων, ἀφ' οὗ ὑπάρχει τὸ τηλεφῶνον; Ἀρκεῖ ἀπλῆ εὐχὴ ἀποτεινομένη ἄποθεν διὰ τοῦ κενοῦ: «Εἶθε καλά; — Πολὺ καλά. Εὐχαριστῶ!» καὶ ἐρρήθησαν τὰ πάντα. Ὡς πρὸς δὲ τὴν λίαν γαλλικὴν καὶ λίαν γυναικίαν τέχνην τῆς ἐπιστολογραφίας, τὸ τηλεφῶνον ἐπὶ τέλους δὲν εἶνε καὶ τόσον ὀλέθριον ὅσον ὁ τηλεγράφος. Τὸ τηλεγράφημα εἶνε τὸ ἀναπλήρωμα ἀλλ' ἅμα καὶ ἡ μαστίς τῆς ἐπιστολῆς. Προκειμένου δὲ νὰ περικλείσῃ τις ἀνακοίνωσιν τοῦ τινὰ ἐντὸς 20 λέξεων, δὲν θὰ δοκιμάσῃ μεγάλας δυσκολίας ὡς πρὸς τὴν γλαφυρότητα τῆς φράσεως. Τὰ ἐπιθέτα ἀποβαίνουσι περιττὰ, τὰ κοσμητικὰ ἐπιθέτα εἶνε ὀχληρὰ καὶ δαπανηρὰ· ὄθεν καὶ ἡ νηπιακὴ γλῶσσα τῶν μαύρων τῆς Ἀφρικῆς ἀντικαθιστᾷ θαυμασία τὴν διαυγῆ καὶ φαινήν γαλλικὴν γλῶσσαν, ἧτις εἰς τοῦτο μάλιστα τὸ εἶδος τῆς φιλολογίας ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ τὰ ἐξαισιώτερα τῆς ἀριστουργήματα. Καὶ ἀληθῶς τίς οἶδε ἐὰν θὰ εἶχομεν τὴν θαυμασίαν ἀλληλογραφίαν τῆς Κ^α Σεβινιέ, ἐὰν ὁ τηλεγράφος ἐφευρίσκετο ἐπὶ Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ'; Ἀναμφιδόλως ἡ μαρκησία, μετὰ τὴν φαρμακίαν τῆς γλώσσης καὶ τοῦ καλῶμου, τὴν ὅποιαν εἶχε, δὲν θὰ ἔλειπε καθ' ὀλοκλήριον ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπιδείξῃ εἰς τοὺς φίλους τὸ πνεῦμά της καὶ τὴν δεξιότητά της νὰ συνθέσῃ μίαν ὠραίαν ἐπιστολήν. Ἀλλὰ πλειστάκις θὰ προετίμα τὸν τηλεγράφον, ὅπως γράψῃ ταχύτερον πρὸς τὴν θυγατέρα της, καὶ ἀντὶ τῶν εὐφῶν ἐκείνων ἐπιστολιμαίων συνδιαλέξεων μετὰ τὴν Κ^α δὲ Γρινιάν, αἵτινες διεγείρουσιν ἐν ἡμῖν ὀλοκλήρον κόσμον αἰσθημάτων, θὰ συνελέγομεν σήμερον ὁμοιώματα αὐτογράφων παραδόξων, ἐν οἷς ἡ Κ^α Σεβινιέ θὰ ἐξεφράζετο ὡς ἐξῆς περίπου:

«Ἐν Ἰμερλίνο, τῇ 12 Μαΐου, 1680.

ἘΓρινιάν,

ἘΠαρισίους.

«Ἐφθάσαμεν. Ὁρατος καιρός, Αἰγίηρ μεγαλοπρεπῆς Ἀηδόνες. Ἦθειλον ἰδεῖν κύριον Ἄγγερον. Ἐπιστολὴ οὐ Ἀληθεῖσα. Ἀβριον Κονδοιούγιον. Εὐρήσω ἐπιστολάς σας. Χαίρει.»

«SEBINIE».

Ἀνάγνωτε τώρα ἐκ νέου τὴν ἐπιστολήν, ἣν ἔγραψεν ἐκ τῆς ὠραίας ἐκείνης καὶ σιωπηλῆς χώρας, ὅπου ἡ κ. Σεβινιέ «ἀναγινώσκει, καὶ μακρὰν παντὸς εἰλῶς εἰδήσεων ἐνειροπολεῖ καὶ σκέπτε-

ται ἐνειροπολοῦσα»—καὶ ἰδέτε ποίαν ἀπώλειαν ἠθέλωμεν πάθῃ.

Ἀλλὰ, μετὰ ὅλα τὰ παράπονα, τὸ πεπωρωμένον πρέπει νὰ γείνη, καὶ τὸ πεπωρωμένον τῶν λαῶν εἶνε ἡ ὕλική πρόοδος, καὶ ἡ εὐημερία τῶν πολλῶν. Οὐδ' εἶνε πλέον δυνατὸν νὰ γείνη λόγος καὶ νὰ ληρθῆ ὑπ' ὅσιν ποίαν ἀπώλειαν πάσχουσιν οἱ λεπτότεροι ἐκ τῆς ὕλικῆς ταύτης προόδου, ἀπαρραλλάκτως ὅπως δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ληρθῆ ὑπ' ὅσιν ἡ ἀπώλεια τῶν ἀνθρώπων, ὅσα θέλουσι καταστραφῆ ποδοπατούμενα, ὅταν ἐπιστῇ ἡ ἀνάγκη τῆς εἰς σημεῖόν τι ὀρισμένον καὶ κατὰ τάχος προσλάσεως κανονοσοτήγιας. Ὁ τηλεγράφος θὰ ἐξαφανίσῃ προῖοντος τοῦ χρόνου—τοῦτο εἶνε βέβαιον—ὀλοκλήρον εἶδος φιλολογίας. Οὐτε νὰ εἴπῃ οὔτε νὰ κάμῃ τις ἔχει τίποτε διὰ τοῦτο. Ὁ κόσμος προσδεύει καὶ κἀνεὶς δὲν δύναται νὰ τὸν σταματήσῃ.

Καὶ ὅμως αἱ γυναῖκες, αἱ εὐφυεῖς γυναῖκες, αἱ γυναῖκες τοῦ κόσμου, αἱ σχολάζουσαι, ἠδύναντο ἀκόμη καὶ σήμερον νὰ σώσωσιν ἀπὸ τῆς καταστροφῆς τὸν ἐπιστολιμαῖον τοῦτον διάλογον, ὅστις ἤτο τέως ἀπόλουσις τόσον ἐλεκτική. Διὰ τὰς τοιαύτας γυναῖκας ἄλλοτε ἤτο ἀσχολία καταθέλωσα τὴν καρδίαν τὸ νὰ συνθέσωσι κομψῶς καὶ φιλοκάλως μίαν πρόσκλησιν, καὶ νὰ ἐνστάξωσι καὶ εἰς τὴν μικροτάτην τῶν ἐπιστολῶν ἕνα σταλαγμὸν εὐφυίας ἢ αἰσθημάτων. Αἱ γυναῖκες τότε ἐβριχάμβουον εἰς τὴν λεπτὴν ταύτην τέχνην τοῦ κεντήματος, διότι ἡ ἐπιστολογραφία εἶνε τέχνη γυναικεία, ὅπως καὶ ἡ ὑδρογραφία. Ναι, ναι, ἠδύναντο. Ἀλλὰ δὲν ἠθέλησαν!

Αὐταὶ ἐπενόησαν τὰ κομψὰ ἐκεῖνα χαρτία, τὰ μονογραφημένα ἐκεῖνα ἄκρα χονδροῦ χάρτου, εἰς τὰ ὅποια μόλις εἶνε δυνατὸν νὰ χωρέσωσιν τριῶν ἢ τεσσάρων στίχων ξηραὶ λέξεις μετὰ μίαν ὑπογραφὴν εἰς τὸ ἄκρον. Αὐταὶ ἐκυκλοφόρησαν διὰ τοῦ συρροῦ τὰς ἀγγλικὰς ἐκεῖνας σημειώσεις μετὰ βραχυτάτων αὐτῶν σχήμα, αἵτινες νομίζεις ὅτι λέγουσι πρὸς τὸν γράφοντα: «Μὴ μακρολογίας! Μὴ αἰσθημάτων καὶ ἐκχύσεις! Λακωνισμὸς καὶ οἰκονομία χρόνου». Fa presto, κάμε ἐργήτορα, τὸ λόγιον τοῦ ζωγράφου ἐκεῖνο τῆς παρακμῆς, ὅστις διεκόσμησε τόσα μνημεῖα τῆς Ἰσπανίας, εἶνε καὶ τῆς νέας κοινωνίας τὸ λόγιον, ἧτις δὲν ἔχει καιρὸν νὰ χρονοτριβῇ εἰς ἀνθρώπους δρόμου, ἀλλὰ βραίνει κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν σκοπὸν, ἀφαιρεῖ τὰς περιφράσεις, ἧτις καὶ εἰς τὰ τυφρῶτερά της γραμμάτια μεταχειρίζεται τὸ ὕψος τῶν ἐγκυκλίων, καὶ ἧτις ἐπὶ τέλους θὰ λιθογραφῆσῃ ἐκ τῶν προτέρων σειρὰν ὀλοκλήρον ἐτοιμῶν καὶ προσηρμοσμένων εἰς πάσας τὰς περιστάσεις τοῦ ἀνθρώπου βίου: «Εὐχαριστήσεις· συγχαρητήρια διὰ γάμους· συλλυπητήρια δι' ἀποβιώσεις· φιλικὰς ἐπιτιμήσεις· ἐκχύσεις ἀγάπης». Ὁ ἀρχὴ δὲ

τότε να συμπληρώνη τις μόνον τὰ τῆδε κάκεισε τῶν μοιομορφῶν τούτων χαρτῶν ἀφαιρέντα λευκά μέρη· μόλις δὲ παραλλαγαί τινες ελαφρόταται θὰ εἶνε δυνατὸν νὰ χαρακτηρίζωσι τὴν σχέσιν, ἣτις θὰ ὑπάρχη μεταξύ τοῦ γράφοντος καὶ τοῦ πρὸς ὃν γράφει τις. Τὸ μοιομορφὸν τῶν ἐπιστολῶν θὰ εἶνε τότε πλήρες. Ἀλλὰ καὶ πόση οἰονομία χρόνου θὰ γίνεταί! Καὶ «ὁ χρόνος εἶνε χρῆμα» λέγουσιν οἱ νέοι διδάσκαλοί μας.

[Jules Claretie.]

Κυρία Ε* *

Σημειώσεις

ΠΕΡΙ ΠΕΡΙΘΑΛΨΕΩΣ ΤΩΝ ΦΡΕΝΟΒΛΑΒΩΝ

Ἡ διατάραξις τῶν ψυχικῶν δυνάμεων εἶναι τὸ μέγιστον τῶν δυστυχημάτων, ἐξ ὧν δύναται νὰ συμβῶσιν εἰς τὸν τόσα πάσχοντα ἄνθρωπον. Ὁ εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην περιεθῶν ἔχει ἀνάγκην ὑπὲρ πάντα δυστυχοῦντα τῆς συμπαθείας καὶ τῆς περιθάλψεως τῶν μοίων του, διότι αὐτὸς ἀδυνατεῖ ἀπολύτως νὰ πράξῃ τι ὑπὲρ ἑαυτοῦ. Στερούμενος τῆς ὀρθῆς χρήσεως τῶν ψυχικῶν αὐτοῦ δυνάμεων, ἀποβαίνει ἀσθενέστερος καὶ τοῦ ἀσθενεστάτου τῶν ζώων. Καὶ ὅμως ἐξ ὧν τῶν πασχόντων οἱ φρενοβλαβεῖς ὑπῆρξαν εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς καὶ ἀπανταχοῦ οὐ μόνον οἱ μᾶλλον παρημελημένοι, ἀλλὰ συχνότατα καὶ οἱ σκληρότερον βασανιζόμενοι. Ὁρεῖλομεν μάλιστα νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι τὸ παράδειγμα τῆς πρὸς αὐτοὺς φιλανθρωπίας ἔδωκαν ἐνίοτε ἔθνη βάρβαρα, καθ' ἣν ἐποχὴν ἔθνη ἤδη λίαν πολιτισμένα διεκρίνοντο διὰ τῆς πρὸς τοὺς δυστυχεῖς τούτους ἀπανθρωπίας.

Ἡ βελτίωσις τῆς ἀθλιᾶς τύχης τῶν φρενοβλαβῶν ὀφείλεται εἰς τὴν Γαλλίαν, ἐξ ἧς τοσοῦτοι προσέκυψαν φιλόφρονες θεσμοί. Τὸ ὄνομα τοῦ διασημοῦ ἱατροῦ Φιλίππου Pinel θέλει μὲν εἶσαι συνδεδεμένον πρὸς τὴν ἀνάμνησιν τοῦ μεγάλου τούτου ἔργου, τὸ ὁποῖον καὶ τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα καὶ τὴν ἐπιστήμην ὡς οὐδὲν ἄλλο φιλόφρονον ἔργον κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ὑπερέστησεν. Ὁ χρῶστήρ τοῦ ζωγράφου καὶ ἡ σμίλη τοῦ γλύπτου ἀπηνάτασαν καὶ διὰ τῆς καλλιτεχνίας τὴν εὐγενῆ καὶ συμπαθῆ μορφήν τοῦ Pinel, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἀναπολεῖ μίαν τῶν ἐνδοξοτάτων σελίδων τῆς ἱστορίας τῆς ἱπποκρατικῆς ἐπιστήμης.

Καὶ τοὶ ἀποστρεφόμενοι τὰ ἐγκλήματα, δι' ὧν ἐκηλιδύθη ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1789, ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἐπ' αὐτῆς παρήχθησαν μέγιστα καὶ φιλανθρωπότεα μεταρρυθμίσεις. Ἡ φιλανθρωπότης τούτων ἐγένετο ἡ ὑπὸ τοῦ Pinel πραγματοποιηθεῖσα. Ὁ ἔξοχος ἐκεῖνος ἀνὴρ, ἄγων ἤδη τὸ τεσσαρακοστὸν τῆς ἡλικίας ἔτος τῷ 1785, ἦτο ἤδη γνωστὸς τότε ἐκ τῶν ἐν τῇ περιωνύμῳ Μεθοδικῇ ἔγκυκλιου παιδείᾳ διατριβῶν αὐτοῦ καὶ ἐκ τινῶν ἀξιολόγων συγγραμμάτων, μεταφράσεων καὶ ἐκδόσεων. Κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο

λυπηρὸν τι συμβεβηκὸς πλῆξαν τὴν καρδίαν τοῦ ἐφελκυτεν ἰδιαιτέρως τὴν προσοχὴν αὐτοῦ πρὸς τὴν μελέτην τῶν ψυχικῶν ἀσθενειῶν. Ἔσχε τὴν θλίψιν ν' ἀπολέσῃ φίλον τὸν ὁποῖον πολλὴ ἠγάπα. Ἐπίμονοι καὶ ὑπερβολικοὶ διανοητικοὶ κόποι εἶχον διαταράξει τὰς φρένας τοῦ φίλου του. Ὁ ἀτυχὴς ἐκεῖνος νέος κατείχετο ὑπὸ μανίας. Νύκτα τινὰ ἐδραπέτευσεν ἐκ τῆς πατρικῆς οἰκίας καὶ περιπλανήθη εἰς τὰ πλησιόχωρα δάση, ὅπου κατέραγον αὐτὸν οἱ λύκοι. Τὴν ἐπιούσαν εὐρέθησαν λαίψανά τινα κατεσχισμένα τοῦ ἀσθενοῦς, καὶ πλησίον τούτων ἐν αἵματόφυρτον ἀντίτυπον τοῦ Φαίδωρος. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν συνέστη τὸ πρῶτον ἐν Παρισίῳ ἰδιωτικὸν θεραπευτήριον φρενοβλαβῶν, ἐν ᾧ ὁ Pinel ἐποίησεν ἐναρξιν τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νεωτερισμῶν του. Τὴν ἀπάνθρωπον βίαν καὶ τὰ βασανιστήρια, τῶν ὁποίων συνήθως ἐγένετο χρῆσις σχεδὸν ἀπανταχοῦ κατὰ τῶν ἀξίων πικρῶν οἴκτου μακιοδῶν ἐξάψων, αἵτινες παρουσιάζονται συχνάκις εἰς τὴν παραφροσύνην, ὁ φιλόφρονος καὶ σοφὸς νεωτεριστὴς ἀντικατέστησε διὰ τρόπων, ἐν οἷς ἡ δικαιοσύνη συνεδύαζετο μετὰ τῆς ἀγαθότητος. Εἰς τοὺς ἡσύχους ἀσθενεῖς ἄφινε τὴν χρῆσιν ὅλης σχεδὸν τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν. Τὴν λελογισμένην βίαν μετεχειρίζετο μόνον πρὸς καταστολὴν τῆς ἐπικινδύνου ἐπιθετικῆς μανίας. Μετεχειρίζετο δὲ αὐτὴν κατὰ τὰς περιστάσεις ταύτας μετὰ τσαύτης μετριότητας, ὥστε ὁ ἀσθενὴς, συναισθανόμενος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ ἀναγκαῖον καὶ δίκαιον αὐτῆς, ὑπέβαιεν οἰκειοθελῶς. Διότι εἶναι ἀληθῶς θαυμαστὸν, ὅτι καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν μεγίστων τῆς ψυχῆς καὶ τῆς διανοίας διαταράξεων, ὁ ἄνθρωπος σχεδὸν οὐδέποτε ἀποβάλλει ἐντελῶς τὸ αἰσθημα τοῦ δικαίου. Τὴν ἰσρὰν δὲ ταύτην τῆς συνειδήσεως φλόγα ὁ φιλόσοφος ἱατρὸς πρέπει νὰ συντηρῆ πάντοτε ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀσθενοῦς. Σημειώμεον, ὅτι ἐξαιρέσει τῆς παρουσιαζομένης ἐνίοτε μεγίστης διανοητικῆς ἐξασθενήσεως, ὁ φρενοβλαβὴς διατηρεῖ τὴν συνειδήσιν τῆς ὑπάρξεώς του, τῆς προσωπικότητός του, καὶ τῶν περιστοιχούντων αὐτὸν τόπων καὶ προσώπων.

Ἐπὶ ἐξαιτίαν περίπου ὁ Pinel ἐφῆρμοςεν εἰς τῷ ἰδιωτικῷ θεραπευτηρίῳ τὰς νεωτερικὰς ἰδέας του μετὰ πλήρους ἐπιτυχίας, διότι ἐκ πρώτης ἀρετηρίας κατεδείχθη, ὅτι τὸ σύστημα αὐτοῦ οὐ μόνον φιλόφρονον ἦτο, ἀλλὰ καὶ σοφὸν ὑπὸ ἐπιστημονικὴν ἔποψιν. Τῷ 1792 διωρίσθη διευθυντὴς τοῦ ἐν Bicêtre νοσοκομείου, ὅπου ἐκρατοῦντο πολλοὶ φρενοβλαβεῖς. Τὰ νοσοκομεία τῆς πρωτευούσης τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους παρίστων κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνην τὴν φοβερωτέραν βραβρότητα, πλὴν τὸ ἐν Bicêtre ἦτο τὸ μᾶλλον ἀποτρόπαιον. Ἡ κακοήθεια, τὸ ἐγκλημα, παντοῖαι δυστυχίαι, παντοῖαι ἀπεχθεῖς τὴν ὕψιν σωματικὰ ἀτέλειαι καὶ ἀηδεῖς ἀσθένειαι συνηγελάζοντο ἐν τῷ πικρῷ αἰσθητικῷ ἐκεῖνο. Τὰ οἰκήματα δὲν ἦ-

σαν οὔτε διὰ ζῶα κατοικήσιμα. Ἐκεῖ κατέκειντο ἄνθρωποι ὑπὸ βορβόρου κεκλυμένοι ἐντὸς λιθίνων τρωγλῶν, ζοφερῶν, στενῶν, καθύγραυ, στερομένων ἀέρος καὶ φωτός, ἐπιπλωμένων δὲ μόνον διὰ βρωμερᾶς στρωμνῆς ἐξ ἀχύρων. Οἱ φρενοβλαβεῖς τοὺς ὁποίους ἔρριπτον εἰς τὰ δυσώδη ἐκεῖνα καταγώγια ἦσαν ἐγκαταλειμμένοι εἰς τὴν διάκρισιν τῶν φυλάκων αὐτῶν, καὶ οἱ φύλακες ἐκεῖνοι ἦσαν κακοῦργοι τοὺς ὁποίους πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀπεχθοῦς ταύτης ὑπηρετίας ἐξῆγον ἐκ τῶν ποινικῶν φυλάκων. Οἱ δυστυχεῖς ἀσθενεῖς ἦσαν σιδηροδέσμοι ὡς κακοῦργοι, ἐχρησίμευον δ' ὡς ἀντικείμενον χλεύης καὶ διασκιάσεως, καὶ ἦσαν ἐκτεθειμένοι εἰς τὰς μεγαλειτέρας σκληρότητας. Ἐνοεῖται δὲ, ὅτι φονικαὶ ἀντεκδικήσεις δὲν ἦσαν σπάνιαι ἐκ μέρους τῶν βασανιζομένων. Ἀπὸ ὁ Pinel εἰσῆγαγε τὰς ἀθανάτους μεταρρυθμίσεις του ἐν Bicêtre, προσεκληθὴν μετὰ διετίαν νὰ εἰσαγάγῃ αὐτάς καὶ ἐν τῷ τῆς Salpêtrière ἱατρικῷ τῶν φρενοβλαβῶν. Τῷ δὲ 1801 ἐδημοσίευσεν τὸ ἐμβριθὲς αὐτοῦ περὶ τῶν ψυχικῶν νοσημάτων πόνημα, τὸ ὁποῖον δέον νὰ θεωρηθῆ ὡς ἡ ἀρετηρία τῶν λαμπρῶν ψυχολογικῶν ἐρευνῶν, τῶν γενομένων ἐκτοτε μέχρι σήμερον ἐν τῇ Γαλλίᾳ καὶ ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ. Αἱ ἐρευναι αὗται ἀποτελοῦσι τὴν ἀσφαλέστεραν βᾶσιν τῶν καλουμένων ἠθικῶν ἐπιστημῶν.

Ἡ μεγάλη τοῦ Pinel μεταρρυθμίσις δὲν διεδόθη εὐθύς, ἀλλὰ βραδέως ἐκ Παρισίων εἰς τὴν λοιπὴν Γαλλίαν καὶ εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου μεταφέρονται ἐνταῦθα περικοπὰς τινὰς ἐκ κλασικῶν Εὐρωπαϊῶν συγγραμμάτων, διότι τὰ παρ' αὐτῶν ὁμολογούμενα εἶναι λίαν διδακτικὰ περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος, καὶ περὶ τῆς ταχύτητος μετ' ἧς ἔκτοτε ἡ πρόοδος ἐβάδισεν ἐν Εὐρώπῃ.

Ὁ περιώνυμος Esquirol, ὁ ἀξίος τοῦ Pinel μαθητῆς καὶ διάδοχος, ἐπισκερθεῖς τὰ ἐν Γαλλίᾳ φρενοκομεία τῷ 1818, ἦτοι τριακοντα περίπου ἔτη ἀπὸ τῆς ἐναρξέως τῶν ἔργων τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ διδασκάλου, εὗρεν αὐτὰ ἀπανταχοῦ εἰς οἰκτρὰν κατάστασιν, ἐξαιρουμένων τῶν ἐν τισὶ πόλεσιν, ἐν αἷς εἶχον ἤδη εἰσαχθῆ αἱ ἐν Παρισίῳ ἐπιτυχοῦσαι μεταρρυθμίσεις. «Εἰσῆλθον εἰς τὰ ἄστυα τῆς συμφορᾶς, ἐνθα πολλάκις στενάζει ἡ ἀρετὴ, γράφει ἐν τῇ πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῶν ἐσωτερικῶν ἐκθέσει του ὁ Esquirol, διήλθον πάσας τὰς πόλεις τῆς Γαλλίας καὶ ἐπεσκέφθην τὰ καταστήματα, ἐν οἷς εἶναι κεκλεισμένοι οἱ φρενοβλαβεῖς. Πᾶς τις δύναται νὰ βεβαιώσῃ, ὅτι δὲν θέλει ἐπισύρει καθ' ἑαυτοῦ τὴν καταδίωξιν τῶν νόμων, ἀλλὰ τίς δύναται νὰ ὑποσχεθῆ, ὅτι δὲν θέλει ὑποκύψει εἰς νόσον, ἣτις προσβάλλει πάσας τὰς ἡλικίας, πάσας τὰς τάξεις, πάντα τὰ ἐπαγγέλματα. Ἐκεῖνοι ὑπὲρ ὧν συνηγορῶ εἶναι μέλη ἀξίολογα τῆς κοινωνίας, θύματα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖ-

στον τῶν προλήψεων, τῆς ἀδικίας καὶ τῆς ἀχαριστίας τῶν ἀνθρώπων, οἰκογενειάρχαι, σύζυγοι πισταί, τίμιοι ἔμποροι, δεξιοὶ καλλιτέχναι, πολεμισταὶ πολύτιμοι διὰ τὴν πατρίδα, ἐπιστήμονες διακεκριμένοι, εἶναι ψυχαὶ διακαεῖς καὶ ὑπερήφανοι καὶ εὐαίσθητοι· καὶ ὅμως ἀντὶ νὰ ἐμπνεύσωσιν, ὡς ὄφειλεν, ἐνδιαφέρον ἰδιαιτέρον, ἀπ' ἐναντίας οἱ δυστυχεῖς οὗτοι, πῶς μαστίξαι ἢ φοβερωτάτη τῶν ἀνθρωπίνων πληγῶν, εἶναι ἀτυχέστεροι τῶν κακοῦργων καὶ εὐρίσκονται εἰς θέσιν χειρόνα τῆς τῶν ζώων. Εἶδον αὐτοὺς γυμνοὺς καὶ ῥακενδύτους, οὐδὲν ἔχοντας ἢ ἄχυρον ὅπως προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τῆς παγερᾶς ὑγρασίας τῶν πλακῶν ἐπὶ τῶν ὁποίων κείνται, εἶδον αὐτοὺς κικῶς τρεφομένους, ἐστερημένους ἀέρος καὶ ὕδατος καὶ τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκασιότατων. Εἶδον αὐτοὺς παραδεδωμένους εἰς τὴν κτηνώδη ἐπιτήρησιν ἀληθῶν δεσμοφυλάκων, εἶδον αὐτοὺς κατοικοῦντας οἰκήματα στενόχωρα καὶ ῥυπαρὰ καὶ δυσώδη, εἰς τὰ ὁποῖα οὔτε ἀὴρ εἰσέρχεται οὔτε φῶς, δεδεδεμένους ἐντὸς καταγείων ὅπου ἤθελε διαστάσει νὰ θέσῃ τις τὰ ζῶα ἐκεῖνα, τὰ ὑπὸ τῆς πολυτελείας τῶν κυβερνήσεων μεγάλας δαπάναις διατηρούμενα. Ἰδοὺ τί εἶδον ἀπανταχοῦ, ἰδοὺ πῶς μεταχειρίζονται τοὺς φρενοβλαβεῖς καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν Εὐρώπην».

Καὶ τῷ ὄντι, ἡ κατάστασις τῶν φρενοβλαβῶν δὲν ἦτο καλῆτερά κατὰ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην. Τῷ 1803 ἔγραφε περὶ αὐτῶν ὁ διάσημος Γερμανὸς ἱατρὸς καὶ φυσιολόγος Reil τὰ ἐξῆς: «Οἱ δυστυχεῖς οὗτοι ὡς κακοῦργοι ῥίπτονται ἐντὸς ὑπογείων καὶ φυλακῶν, ἐνθα οὐδέποτε εἰσχωρεῖ ἀνθρώπινος ὀφθαλμὸς. Ἀφίνομεν αὐτοὺς νὰ τῆκωνται ἐν ταῖς ἰδίαις ἀκαθαρσίαις ὑπὸ τὸ βάρος ἀλύσεων πιεζουσῶν τὰ μέλη των. Ἡ μορφή αὐτῶν εἶναι ὠχρὰ καὶ κατεσκληκυῖα, μίαν δὲ μόνην ἔχουσιν ἐλπίδα, τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου, ἣτις θέλει ἀπαλλάξει αὐτοὺς τῶν δεινῶν των, καλύπτουσαι συνάμα καὶ τὴν ἡμετέραν αἰσχύνην. Ἐκτίθενται εἰς τὴν πολυπραγμοσύνην τῶν πολλῶν, ἀπληστοὶ δὲ φύλακες ἐπιδεικνύουσιν αὐτοὺς ὡς τινα σπάνια θηρία. Οἱ δυστυχεῖς οὗτοι κείνται ἀναμιζ, διὰ μόνου δὲ τοῦ πρόμου διατηρεῖται μεταξὺ αὐτῶν ἡ τάξις. Αἱ μαστιγώσεις, αἱ ἀλύσεις, ἡ εἰρκτὴ, εἶναι τὰ μόνα μέσα, τὰ ὁποῖα μεταχειρίζονται ὑπάλληλοι ἀπάνθρωποι ὅσον καὶ ἀμαθεῖς».

Περὶ τῶν αὐτῶν κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου ἐποχὴν λέγει τὰδε ὁ φιλόφρονος ἱατρὸς Ἰωσήφ Frank. «Οἱ ἐπισκερθέντες τὰ ἐν Γερμανίᾳ φρενοκομεία ἐνθυμοῦνται μετ' ἀποστροφῆς ὅσα ἐν αὐτοῖς εἶδον. Φρικτὴ καταλαμβάνει τὸν εἰσερχόμενον εἰς τὰ ἄστυα ταῦτα τῆς συμφορᾶς καὶ τῆς θλίψεως. Οὐδὲν ἀκούει ἢ κραυγὰς ἀπελπισίας, ἐκεῖ δὲ κατοικεῖ ὁ ἀνὴρ ὁ ἐπ' ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ διακεκριμένος. Ἀποτροπιάζεται τις βλέπων ἑαυτὸν περιστοιχούμενον ὑπὸ δυστυχῶν ῥακενδύ-

των και βυπαρῶν, ἐνῶ τοὺς ἄλλους μόναι αἱ ἀλύσεις καὶ ἡ τῶν φυλάκων αὐστηρότης ἐμποδίζουσι νὰ πλησιάζωσιν».

Τὰ αὐτὰ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν γράφουσι ἄνδρες διακεκριμένοι, οἷοι ὁ Chiaruggi καὶ ὁ d' Aquin, περὶ τῶν φρενοκομείων τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Σκωτίας.

«Ἐάν ποτε δημόσιον κατὰσθημα κατήστυνε τὴν Ἀγγλίαν, ἀναφώνει ὁ Sir Bennet ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων τῷ 1815, τοῦτο εἶναι βεβαίως τὸ νοσοκομεῖον τοῦ Bedlam, καὶ ὅμως ψευδεῖς ἐκθέσεις ἠπάτησαν οὐ μόνον τὴν Ἀγγλίαν ἀλλὰ τὴν Εὐρώπην ὁλόκληρον, προτεινόμενοι τὸ νοσοκομεῖον τοῦτο ὡς παράδειγμα εἰς πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου».

Ἐάν εἰλικριῶς ἄνδρες ἐπεθεώρουν τοὺς ἐν τοῖς ἑλληνοκοινοῦ μοναστηρίοις κρατούμενους φρενοβλαβεῖς, ἠθέλωμεν ἔχει περιγραφὰς ἀναλόγους τῶν ἀνωτέρω. Τὸ ἐπὶ πολιτισμῶ καὶ φιλανθρωπίᾳ κυχόμενον ἔθνος ἡμῶν ἠθέλει ἐκ τῶν περιγραφῶν ἐκείνων πληροπορηθῆ, ὅτι, ἐκτὸς τινῶν ἐξαιρέσεων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἐξορκισμοί, ἡ πείνα καὶ οἱ ἄσθματοι εἶναι τὰ μόνα μέτρα, δι' ὧν ὑπὸ ἀπνευστώπων καλογήρων θεραπεύονται δὴθεν ἐν Ἑλλάδι οἱ φρενοβλαβεῖς, ὅσοι δὲν περιφέρονται τῆδε κάκεισε, ἀντικείμενον ὑπάρχοντες βαρβάρου χλεύης. Εὐτυχῶς τὰ ἄτοπα ταῦτα ἐπέστρεον ἀπὸ τινος τῆν προσοχὴν διακεκριμένων ἀνδρῶν. Κατὰ καθῆκον δ' ἀναφέρωμεν ἄνδρα ἐκ τῶν τὰ πρῶτα παρ' ἡμῶν φερόντων, τὸν κ. Θεόδωρον Δηλιγιάννην, ὅστις ἐμελέτησεν ἐπιμελῶς καὶ λεπτομερῶς ἐν Γαλλίᾳ τὰ ἀφορῶντα εἰς ἐντελῆ ὀργανισμόν ψυχιατρικῶν. Ἀφοῦ δόγμα πίστεως εἶναι παρ' ἡμῶν ἡ ἀπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καταγωγὴ, ἃς ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι εἰς ἐκείνους ἀνάγονται αἱ πρώται ἀξιοσημεῖοι ψυχιατρικαὶ μελέται.

Ἀληθῶς ἡ ἐνδοξος τῶν Γάλλων ἰατρῶν μεταρρυθμίσεις δὲν ἦτο πρωτοφανὴς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἰατρικῆς, διότι ἀκριβεῖς καὶ λεπτομερεῖς ἱστορικαὶ μελέται κατέδειξαν τὰς μεγίστας ἐπὶ τοῦ προκειμένου προόδους, τὰς ὁποίας ἐπραγματοποίησαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες. Οὗτοι ἐμελέτησαν λεπτομερῶς καὶ μετὰ τῆς συνήθους αὐτοῖς μεγαλοφυΐας τὰ μεγάλα ταῦτα τῆς ἰατρικῆς καὶ τῆς φιλοσοφίας προβλήματα. Εἶχον δὲ γνώσεις λίαν προκεχωρημένας περὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ περὶ τῶν ἀσθενειῶν αὐτοῦ. Ἐξετίμησαν δεόντως τὴν ἀνάγκην ἐιδικῆς θεραπείας τῆς παραρροσύνης, ἀνεγνώρισαν καὶ κατέδειξαν τοὺς κινδύνους τῆς χρήσεως τῆς βίας ἀπέναντι τῶν φρενοβλαβῶν, ὑπέδειξαν τοὺς τρόπους τοῦ περιορισμοῦ αὐτῶν ἀνευ βλάβης, καὶ ἐν συνόλῳ ἐγνώρισαν ἀκριβῶς τὴν ἐπὶ τῶν ψυχικῶν ἀσθενειῶν ἐπιρροὴν τῆς φυσικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς διαίτης, διετύπωσαν δὲ τὰς παρατηρήσεις καὶ τὰς θεωρίας αὐτῶν διὰ διδακτικῶν παραγγελλμάτων, τὰ ὁποῖα καὶ σήμερον ἀσπάζεται ἡ ἐπιστήμη. Προσ-

θετέον, ὅτι κατὰ τὰ πρῶτα τοῦ χριστιανισμοῦ ἔτι ἐποιοῦν ἤδη λίαν λελογισμένην χρῆσιν πάντων σχεδὸν τῶν σήμερον γνωστῶν φυσικῶν μέσων πρὸς θεραπείαν τῶν φρενοβλαβῶν. «Μετὰ μεγίστου ἐνδιαφέροντος, λέγει ὁ κ. Trélat (Recherches historiques sur la folie), ἐμβαθύνει τις εἰς τὰ ἱστορικὰ ἐκεῖνα κειμήλια, ἐν οἷς ἀναγινώσκει περικοπὰς τῆς ὁποίας ἠθέλε νομίσαι χθὲς γραφεῖσας, καίτοι ἐγράφθησαν πρὸ δεκαπέντε ἕως δεκαοκτῶ αἰώνων». Τοιαύτην ἐντύπωσιν ἰδίως παράγουσι τὰ περίπου κατὰ τὸ τέλος τοῦ πρώτου αἰῶνος ὑπὸ τοῦ Ἀρεταίου γραφέντα.

Τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν περὶ ὀργανισμοῦ τῶν φρενοκομείων ἐιδικὴν νομολογίαν, εἰς τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν διάταξιν καὶ εἰς τὴν ἐν αὐτοῖς ἐκτελουμένην ὑπηρεσίαν, εἰς τὰ διάφορα συστήματα τῆς ἰατρικῆς θεραπείας καὶ εἰς τὰς λεπτομερεῖς ἀπάντων τούτων, εἰσὶν ἀντικείμενα ὅλως ἐιδικὰ, περὶ ὧν δὲν δύναμεθα νὰ πραγματευθῶμεν ἐνταῦθα. Ὑποδείξαντες ἐν συνόψει ἱστορικῶς τὴν σπουδαιότητα τοῦ ζητήματος, ἐκφράζομεν τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐναρξίς νέας καταστάσεως πραγμάτων δὲν θέλει βραδύναι περικιτέρω παρ' ἡμῶν.

Ο ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΣ ΤΟΥ ΒΕΣΟΥΒΙΟΥ

Ἐσχάτως ἔλαβε χώραν ἡ ἐπίσημος ἐγκαινιάσις τοῦ κρεμαστοῦ σιδηροδρόμου τοῦ Βεσουβίου, ὅστις εἶνε ἐν ἐκ τῶν περιεργότερων καὶ τολμηροτέρων ἔργων τῆς καθ' ἡμᾶς ἐποχῆς, τόσον γονίμου εἰς ἰδέας γιγαντείας καὶ τολμηρίας.

Πρὸ ἐνός ἔτους ὅλη ἡ ἐκεῖ χώρα ἦτο ἔρημος καὶ ἀκαλλιέργητος ὁ δὲ περιηγητὴς, ὀδηγούμενος ὑπὸ τοῦ συνήθους ὀδηγοῦ του, ἦτο ἠναγκασμένος νὰ φέρῃ ὁ ἴδιος διστάκιον, πλήρες παντὸς ὅ,τι χρειῶδες, καὶ ἐξώδεκε πέντε ὥρας διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν κρατῆρα τοῦ ἠφαιστείου. Τοῦ λοιποῦ ἡ ἐκδρομὴ αὕτη θὰ ἐκτελεῖται ἐντὸς δύο ὡρῶν, εἴτε διὰ τοῦ ὄχηματος εἴτε διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, καὶ ταῦτα, ἐνῶ καθ' ὁδὸν θὰ εὐρίσκη ἄρθρον ὁ ὀδοιπόρος πάντα τὰ χρειῶδη.

Δάπεδον ἐπικλινές, κεκαλυμμένον ἀπ' ἄχρου εἰς ἄχρον μὲ σινιδίωμα στερεόν, ἐστρώθη ἐπ' αὐτῆς τῆς λαύας τοῦ ἠφαιστείου, προωρισμένον νὰ φέρῃ τὸν σιδηροῦν δρόμον, καὶ ἀναχωρεῖ ἀπὸ τῆς βάσεως τοῦ κώνου, ὅπου ἀπολήγει ἀμαξίτις, προωρισμένη νὰ συνενώσῃ τὴν Νεάπολιν μὲ τὸν νέον τοῦτον σιδηροδρομικὸν σταθμὸν, εἰς τὴν μεσημβρινὴν κλιτὸν τοῦ ὄρους. Τὸ δάπεδον τοῦτο ἔχει 900 μέτρων μῆκος ὑπερᾶνω τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ, κειμένου 800 πόδας ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, καὶ κατὰ μέσον ὄρον κλίνει 56 τοῖς 0^ο.

Αἱ ἀτμάμαξαι χωροῦσι 12 πρόσωπα, καθήμενα ἀπέναντι ἀλλήλων. Τὸ πάτωμα αὐτῶν, ἔχον ἐγκλίσην 45 μοιρῶν, στηρίζεται ἐπὶ δύο τροχῶν, κατεσκευασμένων οὕτως, ὥστε νὰ μὴ φέ-

ρῶσι τὰς συνήθεις σιδηροδρομικὰς ἐξοχὰς, καὶ τοποθετημένων τοῦ ἐνὸς πρὸ τοῦ ἄλλου, ὅπως εἰς τὰ ποδήλατα (velocipèdes). Διὰ νὰ ἐμποδισθῇ δὲ ἡ ἐπὶ θάτερα ἀνατροπὴ τῆς ἀμάξης, προσετέθησαν κάτωθεν αὐτῆς ἄλλοι τέσσαρες μεγάλοι τροχοί, ὅχι κἀθετοί, ἀλλ' ὀριζόντιοι.

Αἱ ἀτμάμαξαι αὗται ἀναβαίνουν καὶ καταβαίνουν διὰ δύο καλωδίων συγκειμένων ἐκ 49 συρμάτων χάλυβος συνεστραμμένου καὶ καταρμυμένου πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τῆς σκωρίας, τὰ δὲ καλωδία ταῦτα θέτει εἰς κίνησιν μηχανὴ καλουμένη ἄλφα. Ἡ στερεότης τοῦ σιδηροδρόμου ἐξήρηται ἐκ τῆς στερεότητος τῶν καλωδίων τούτων. ἄτινα δοκιμασθέντα ἀπεδείχθησαν ἰκανὰ νὰ ὑποστῶσιν ἕξιν δεκάκις ἰσχυροτέρην ἐκείνης, ἢν θὰ ὑφίστανται ὀνομαστικῶς. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου, καὶ ἂν θραυσθῶσι τὰ καλωδία ταῦτα, ὅπερ εἶνε ὅλως ἀπίθανον, ἂν ὅχι καὶ ἀδύνατον, ἐκάστη ἀμάξαι εἶνε ἐφοδιασμένη μὲ χαλινὸν αὐτόματον, ἐν σχήματι μαγγάνου, ἐκτάκτως δ' ἰσχυρὸν, ὅστις σταματᾷ ἀμέσως τὴν ἀμάξαν αὐτοστιγμῇ δὲ σταματᾷ ὁλόκληρος ἡ ἀμαξοστοιχία, καὶ τοῦτο ἀμέσῳτατα καὶ βεβαίῳτατα.

Τὸ αἰσθητικόν, ὅπερ αἰσθάνεται ὁ ἐπιχειρῶν τὴν τολμηρὰν ταύτην ἀνάβασιν, λέγει ἐρημεριογράφος τις, ἐπιχειρήσας αὐτὴν ἐσχάτως, δὲν εἶνε δυσάρεστον. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ στρέψῃ τις τὸ βλέμμα πρὸς τὴν ἄβυσσον, διότι καταλαμβάνεται ἀμέσως ὑπὸ ἰλιγγιάσεως καὶ ναυτίας.

Τὸ πανόραμα εἶνε μεγαλοπρεπές, ἀλλὰ δὲν δύναται καὶ νὰ τὸ ἀπολαύσῃ ἐν ἀνέσει τις ἕνεκα τῆς ταχύτητος. Ἐν τούτοις μὲ ὅλας τὰς διαβεβαιώσεις περὶ τῆς στερεότητος καὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ σιδηροδρόμου τούτου, γενομένου κατ' ἀπομίμησιν τῶν ἐν Λουγδούνῳ (Lyon) κρεμαστῶν σιδηροδρόμων τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Ιούστου, ἡ τύχη τῆς Πομπηίας καὶ τοῦ Ἡρακλείου ταράττει πάντοτε τὸ πνεῦμα τοῦ ὀδοιπόρου. Τί χρειάζεται τῶντι πρὸς καταστροφὴν τοῦ τολμηροῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς τούτου ἔργου; Μία ὀργή τοῦ Βεσουβίου, καὶ μία μικρὰ δόνησις τοῦ ἐδάφους.

ΣΥΓΓΝΩΜΗΝ!

Ἡ Ἀγγλίς, ἀγνή, φιλέρημος, ὀνειροπόλος, ἀκίνητος παρὰ τὴν ἐστίν, εἶνε τὸ ἰδανικὸν τῆς συζύγου, εἶπέ που ὁ Michelet. Ἐχει ὅμως καὶ ὁ κανὼν οὗτος τὰς ἐξαιρέσεις του, καὶ ὡς ἀπόδειξιν φέρομεν τὸ ἀκόλουθον διήγημα, ἐραυτίζόμενοι αὐτὸ ἐκ τοῦ γαλλικοῦ Τύπου. Τὴν δὲ περὶ τούτου κρίσιν ἀφίνομεν εἰς τὸν ἀναγνώστην.

Πρὸ τινῶν ἐτῶν ξανθὴ καὶ αἰθερὴ τις μίσις ἐνυμφεῖθη πλούσιόν τινα ἰδιοκτήτην ἐκ τῆς περιχώρου τοῦ Λιβεροπούλ. Ἄλλ' ὁ γάμος δὲν ἀπέβη γόνιμος εἰς ἄλλο τι παρὰ εἰς μικρὰς καὶ ἀδικαίετους οἰκιακὰς σκηνάς. Ἡ νεκρὰ σύζυγος ἐξέπρησε τὸ συμβόλαιον τοῦ γάμου, καὶ ἔκαμεν ὅ,τι

ἠθέλε. Κύριος οἶδε πότε ἐμελλον, καὶ ἐὰν ἐμελλον νὰ λάβωσι πέρας αἱ φαντασιοπληξίαι της, ὅτε αἴφνης κεραινοβόλος νόσος ἔθεσε πέρας εἰς τοὺς ἐκνόμους της περιπάτους.

Φοβηθεῖσα τὸν θάνατον ἡ νέα αὕτη ὑπερατλάντειος Μποβαρὺ, προσκαλεῖ εἰς τὴν κλινὴν τὸν δυστυχεῖ, ὃν τόσakis καὶ οὕτω δεινῶς ἠτίμασε, καὶ ἐξομολογηθεῖσα τὰ σφάλματά της, ἐπέκαλεῖτο τὴν συγγνώμην του.

— Σὰς συγγνώμῳ, ἀπεκρίθη μετὰ φλέγματος ὁ σύζυγος· ἀλλ' ὄλα αὐτὰ τὰ ἐγνώριζα πρὸ πολλοῦ.

— Τὰ ἐγνώριζατε, φίλε μου...

— Μάλιστα· ὅθεν σὰς ζητῶ καὶ ἐγὼ συγγνώμην.

— Πῶς;

— Ἐπειδὴ δὲν ἠγνούουν οὐδένα ἐκ τῶν ἀστεισμῶν σας, σὰς ἐφαρμάκευσα, καὶ μετ' ὀλίγον ἀποθνήσκετε... Σὰς ζητῶ συγγνώμην!

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὴν ὀνειροκριτικὴν σοφίαν εἶχον, φυσικῶ τῷ λόγῳ, οἱ γραμματισμένοι καὶ λογιώτατοι, οἵτινες πρὸς ἐξήγησιν τῶν ὀνειρῶν ἐπεκαλοῦντο ἐνίοτε τὴν γραμματικὴν αὐτῶν Μοῦσαν. Ὅτε ὁ μέγας Ἀλέξανδρος ἐπολιόρκει τὴν Τύρον, εἶδε καθ' ὕπνον ἀστυρον, ὁ δ' εὐφυῆς ὀνειροκρίτης αὐτοῦ τῷ εἶπεν ὅτι τοῦτο δηλοῦ ἡ Τύρος. Κόνστας ὁ Ἡρακλείου, ἐκπλέων τῷ 646 κατὰ τοῦ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγοῦ Μουαβιῆ, καὶ ἐν τινι λιμένι τῆς Λυκίας μετὰ τοῦ στόλου γενόμενος, καὶ μέλλων ἐκεῖ κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν, κάκεινων ἐκεῖ παραγενομένων, ναυμαχίαν τῇ ἐξῆς συγκροτῆσαι, ὄρα καθ' ὕπνον ὅτι ἐν Θεσσαλονίκῃ ἦν, ἃς τῶν λογίων τινὶ κοινωσάμενος, λέγει ὁ Ζωναρᾶς, ἤκουσεν ἥττις εἶναι τὸ ὄναρ δηλωτικόν, ἀλλ' ὅθεν τὴν νίκην (Θεσσαλο-νικήν) δηλοῦν, ὃ καὶ γέγονεν.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

Ὁ Πλίνιος λέγει: «Κάμεν πολλὰ ἔργα μετρίως, ἐὰν δὲν δύνασαι ἐν ἐξόχως». Ἄλλ' ἐγὼ δὲν εἶμαι τῆς γνώμης τοῦ Πλίνιου, ὅταν βλέπω ποιητὰς τίκτοντας ἑκατοντάδας στίχων μετρίων. Θὰ ἐπρωτίμων ἑκατοντάκις ἓνα καὶ μόνον στίχον... ἃς ἦτο καὶ ἀποτρόπαιος.

ΙΩΑΝΝ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* Ἡ μὲν χίμαιρα μᾶς ἀποπλανᾷ, ἡ δὲ πραγματικότης μᾶς λυπεῖ.

* Ὅπως ἡ φλόξ, οὕτω καὶ τὸ πνεῦμα δὲν ἐλαττοῦται μεταδιδόμενον.

* Ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ δὲν ὑπάρχει τι τέλειον... ἐκτὸς τοῦ τελείου κακοῦ.

* Ὅπου οἱ λαοὶ εἶνε ἄφρονες, οἱ βασιλεῖς γίνονται κωφοί.

* Τὸ συμφέρον μεταμφιέζεται ὡς γνώμη.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κατ' αὐτάς θά περιηγηθῆ τὴν Εὐρώπην ὁ βασιλεὺς τοῦ Σιάμ. Ὁ μονάρχης οὗτος εἶνε ἐτῶν 27. Πολυάριθμος συνοδία θέλει παρακολουθεῖ αὐτόν, ἐνοικιάσθη δ' ἐν ἀτμόπλοιον τοῦ Λόυδ, ὅπου θέλουσι καταρτισθεῖ μαγειρεῖα, πρὸς παρασκευὴν τῶν βασιλικῶν ἐδεσμάτων συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ βουδδικοῦ θρησκευματος.

Εἰς τὰς πόλεις, ὅσας ἐπισκεφθῆ, θέλει καταλύσει εἰς τὰ ξενοδοχεῖα, ὅπου θέλει δυνηθῆ νὰ ζήσῃ συμφώνως πρὸς τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τοῦ τόπου του. Ἐν τῶν ἐθίμων τούτων εἶνε καὶ νὰ κοιμᾶται ὁ βασιλεὺς κατὰ πᾶσαν νύκτα καὶ εἰς νέαν κλίνην.

Τὸ δικαστήριον Βορδιγάλων ἐξέδωκεν ἐσχάτως ἀπόφασιν, ἣν κρίνομεν καλὸν νὰ δημοσιεύσωμεν πρὸς γνώσιν τῶν ἐνδιαφερομένων.

Ἐνοικιαστὴς δὲν ἐπλήρωνε τὸν οἰκοκύριόν του, ὅστις θέλων νὰ τὸν ἀποβάλῃ τῆς οἰκίας, ἀλλὰ μὴ θέλων καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς τὰ δικαστικά μέσα, ἄτινα, ὡς γνωστὸν, εἶνε δαπανηρά, ἐπενόησεν ἄριστον μέσον, τὴν ἀφαίρεσιν τῶν θυρῶν καὶ παρθύρων τοῦ ἀκινήτου τοῦ κτήματος.

Τὸ μέσον τοῦτο τῶντι σπανίως ἀποτυγχάνει, καὶ συγῆ γίνεται χρῆσις αὐτοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ μάλιστα. Διάτμητοι νομομαθεῖς, ἐὰν δὲν συνιστώσι τὸ μέσον τοῦτο, τὸ δικαιολογούσιν ὅμως πολυχῶς. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὅμως καὶ οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀποδίδῃ αὐτὸς εἰς ἐκυτὸν δικαιοσύνην, τὸ μέσον τοῦτο ἀντίκειται εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ γαλλικοῦ δικαίου, καὶ ὁ οὕτως ἀποβαλλόμενος ἐνοικιαστὴς ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς κατ' αὐτοῦ ἀγωγῆς.

Τοῦτο καὶ ἐπραξεν ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐνοικιαστὴς, ὅστις τῶντι ἐνήγαγε τὸν οἰκοδεσπότην του εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ ἡ ἀνωτέρα δικαστικὴ ἀρχὴ Βορδιγάλων προσκληθεῖσα, μετὰ πολλὰς περιπετείας τῆς δίκης, νὰ ἐκφέρει ἀνέκκλητον γνώμην, κατεδίκασε τὸν οἰκοδεσπότην εἰς ἀποζημίωσιν καὶ εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν ἐξόδων, ἅτινα εἶνε ὅχι ὀλίγα.

Ἐν Καρινθίᾳ ἔλαθε χώραν πρό τινας περιεργόν τι φαινόμενον, τὸ ἑξῆς:

Ἀρχομένου τοῦ πάγου ἡ λίμνη Φαάκερ ἀπῆλ- λάγη τοῦ πάγου, ὅστις εἶχε καλύψει αὐτὴν καθ' ὅλοκληρίαν. Ἄλλ' αἱ ὄχθαι τῆς λίμνης ταύτης ἐβροίθον περιέρχων, οἷτινας ἤρχοντο ἐκεῖ νὰ ἴδωσιν ἀπειράριθμα πλήθη ἰχθύων καὶ κραβίδων νεκρῶν, τὰ ὅποια ἐξέβρασσον ἐκεῖ τὰ κύματα.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο τῆς καθ' ὅλοκληρίαν ἀπονεκρώσεως ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι, ἐπειδὴ ἡ λίμνη ἐπάγωσε καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἐκτασιν, ὁ ἄηρ τῆς λίμνης δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνεκρωθῆ, ὅθεν καὶ οἱ ἐκυτὸν κάτοικοι τῆς ἀπέθανον ἐξ ἀσφυξίας.

Εἰς ἈΝΑΦΟΡΗΣ.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Ὅλοι γνωρίζουσι τὴν ἀνυπόφορον ἐνοχλήσιν, τὴν ὁποῖαν προξενούσιν αἱ μυῖαι, κατὰ τὸ θέρος μάλιστα, ὅτε καταντῶσιν ἀληθῆς μάστιξ. Πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τοῦ κακοῦ τούτου πλεῖστα μέ- χρι τοῦδε ἐπενόησαν μέσα, ἀλλὰ τὰ περισσότερα τούτων ἔχουσι δυστυχῶς τὸ ἄτοπον ὅτι, ἐνῶ καταστρέφουσι τὰ ἐνοχλητικὰ ζώφρια, σπεύρουσι τὰ πτώματα αὐτῶν πανταχοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἕπερ φέ- ρει μεγαλιτέραν ἐτι ἀηδίαν ἢ αἱ ζωνταναὶ μυῖαι. Συνήθως εἰς τὰ ἐστιατόρια καὶ ἄλλα δημόσια κα- ταστήματα ἐξαρτῶσι κάτωθεν τῆς στέγης ται- νίας λευκὰς διασταυρουμένας ἢ εἶδος χαρτίνων πολυελίων, ἐνθα ἐπικαθήμεναι αἱ μυῖαι μένου- σιν ἡσυχοί. Οἱ χωρικοὶ, ὧν αἱ καλύβαι πλήθουσι συνήθως τῶν ἐνοχλητικῶν τούτων διπτέρων, ἀναρ- τῶσι κλάδους δένδρων μετὰ τῶν φύλλων.

Ἄλλα πάντων τούτων τῶν μέσων προτιμότε- ρον καὶ ἀποτελεσματικώτερον πρὸς καταστροφήν τῶν μυῶν θεωροῦμεν τὸ ἐπόμενον, ἕπερ ὑποβά- λωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν. Πληροῦμεν κα- τὰ τὸ ἡμισυ ποτήριον ὕδατος, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου διαλύσωμεν σαπῶνιον, εἶτα δὲ κόπτομεν λεπτὴν φέταν ἄρτου, πάχους 0,02 μ. περίπου, εἰς σχῆμα ὅσπερ νὰ φράττῃ ἐντελῶς τὸ ποτήριον ὡς πῶμα· τὸ τεμάχιον τοῦτο τοῦ ἄρτου τρυπῶμεν ἐν τῷ μέσῳ, φροντίζοντες ἵνα ἡ ὀπὴ εἶνε χωνοειδῆς καὶ πρὸς τὰ κάτω εὐρυτέρα, ἀλείφοντες δ' αὐτὸ διὰ μέλιτος ἢ σιροπίου, ἢ οἰουδήποτε ἄλλου λιχνεύ- ματος ἐπισύροντος τὰς μυῖας, ἐμφράττομεν δι' αὐτοῦ τὸ ποτήριον θέτοντες τὴν ἀλειμμένην πλευ- ρὰν πρὸς τὸ ὕδωρ. Τὰ ἅπληστα ζώφρια, ἐλκόμε- να ἀπὸ τὸ δέλεαρ τοῦτο, τρέχουσιν ἀμέτῳ πρὸς αὐτὸ, εἰσερχόμενα δὲ διὰ τῆς ὀπῆς ἵνα φθάσωσι τὸ λιχνεύμα, θνήσκουσι μετὰ τινος στιγμῆς ἐξ ἀσφυξίας. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐξαλείφεται τὰς μυῖας, ἐννοεῖται δ' ὅτι, ὅσο πλεονα μεταχειρί- ζεσθε ποτήρια, τόσῳ καλότερα ἐπιτυγχάνετε τοῦ ποθομένου.

Ἄλλος τρόπος καταστροφῆς τῶν μυῶν εἶνε ὁ διὰ τοῦ μικοκτόνου (lue-mouches) χάρτου. Εἰς τὰς περὶ τούτου ὀδηγίας λέγεται ὅτι πρέπει ὁ χάρτης νὰ εἶνε πάντοτε ὑγρὸς. Τοῦτο κατορθού- ται διὰ τοῦ ἐπομένου τρόπου. Πληροῦτε ποτή- ριον ὕδατος, ἐφ' οὗ ἐπιθέτετε τὸν χάρτην καὶ ἐπὶ τούτου παροψίδα, εἶτα ἀνατρέπετε αὐτὰ θλίβον- τες τὸ ποτήριον ἐπὶ τῆς παροψίδος, καὶ θέτετε εἰς κατάλληλον μέρος· τὸ ὕδωρ μένον ἐν τῷ ποτή- ριῳ ἐκρέει κατ' ὀλίγον, καὶ οὕτω τηρεῖ τὸν χάρ- τιν διαρκῶς ὑγρὸν.

Ἐν τῇ ἐπιπέδῳ λέγομεν ὅτι τὸ ἀσφαλέστερον μέσον πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἐκ τῶν μυῶν ἐνοχλήσεως εἶνε νὰ ἀφίνωμεν ὅσον ἐνεστιν ὀλιγώτερον φῶς εἰς τὰ δωμάτια, ἐνθα μένομεν. Γνωστὸν εἶνε ὅτι αἱ μυῖαι ἀγαπῶσι τὸ πολὺ φῶς καὶ φεύγουσι τὰ σκοτεινὰ μέρη.